

Vpl. Pyhäjärvi

Keskiviikko 24. huhtikuuta 2019

Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja

N:o 4 64. vuosikerta

”Sortanlahdelta Laatokan parhaat veneet”

Karjalan meren, makeavesisen Laatokan rannoilla kalastettiin ja kuljettiin laatokanveneillä, jotka veneenveistäjät rakensivat olosuhteisiin ja Laatokan laineisiin sopiviksi. Aaltoja muoivasivat rantojen jyrkkyydet ja veden syvyys. Pohjoisessa rannat olivat jyrkkiä ja pohja syvällä, aallot olivat usein hankalan ristiaallokkoisia. Idässä ja lännessä rannat olivat matalat ja syvällä syntyneet aallot nousivat korkeiksi ja teräviksi lähestyessään rantaa. Laatokan ulapoilla tuulen oli esteetön kulkea.

Laivanrakennusinsinööri ja rajavartiolaitoksenesikunnan laivatoimiston päällikkö evp Jouni Arjava on paneutunut laatokkalaiseen veneenrakennusperinteeseen. Sortavalalaisjuurisena hän on itsekin lapsena Laatokan laineilla keinunut ja sittemmin Päijänteelle Sortavalan torilta ostetulla ja sinne viedyltä veneellä soudellut. Tämän artikkelin tiedot perustuvat hänen haastatteluunsa ja kirjoituksiinsa.

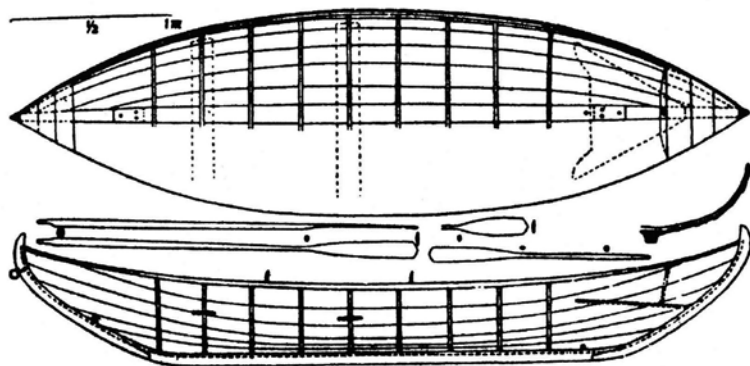
Laatokan veneitten tyyppit voidaan jakaa venemallien esiintymisen mukaisesti kolmeen ryhmään: lounaisen, luoteisen ja koillisen rannikon malleihin. Lounaisia kutsutaan usein Laatokan Kannaksen venemalliksi. Luoteiset mallit ovat sortavalalaismalleja ja koillisen rannikon malleja kutsutaan usein salmilaisiksi malleiksi. Mallien keskeiset erot johtuvat juuri erilaisista aallokko-ominaisuuksista sekä alueella vaikuttaneitten venemestareitten mallien erityispiirteillä.

Laatokan veneissä oli yhteisiä, tunnistettavia piirteitä. Veneet olivat molemmista päistään verrattain teräviä ja kohtalaisen symmetrisiä, mikä on meriominaisuuksien kannalta eduksi. Veneiden ulkonäössä herättää huomiota sekä keula- että peräkokkapuun yläosan voimakas taivutus. Molemmat kokat oli va-

rustettu pienillä kansilla eli kanasimilla. Peräkanasimen alla oli säilytyslokero (ylä) tohko eli kaappi tai komero ja peräteljon alla alatohko eli kormu kaloja varten. Erikoisen piirre oli ylimmän laitalaudan lopettaminen ennen kokkapuita ja kiinnittäminen alemman laudan päälle. Korotettu laita esti aaltojen lyömisen sivusta sisään. Useat venemestarit veistivät laudan päihin mieleisensä koristeleikkauksen.

Laatokan puolella ammattikalastusta

Vpl. Pyhäjärvellä oli 40 km

63. Laatokan vene.

Laatokan rantaviivaa, ja kalastus olikin maanviljelyksen jälkeen toiseksi tärkein elinkeino. Laatokan rantaviivaan mahtui kuusi kylää. Merkittävin näistä oli Sortanlahti, joka oli paitsi asutustaajama ja kauppapaikka myös tärkeä kalasatama. Sortanlahti ja sen edustalla oleva Konevitsan luostari saari tarjosi merituulilta luontaisen suojaisen satamapaikan.

Laatokan puolella kalastus oli pääosin ammattikalastusta. Tärkeimmät arvokalat olivat lohi ja siika. Pyhäjärvestä kalastettiin sivuelinkeinona ja eniten moolkkia eli räpystä eli muikkua.

Kalaa toimitettiin paljon Pietariin. Ennen Venäjän vallankumousta sinne vietiin voita, tuoretta kalaa, pajunkuorta, muurahaisen-

munia ja männynsiemeniä. 1913 kuljetettiin Raasulin tulliaseman kautta Venäjälle 4018 kiloa mateita. Kalaa toimitettiin myös Viipuriin ja Käkisalmeen ja laatokanveneillä Konevitsan luostariin, missä kala sopi paastonaikojen rytmittämään vuoden ruokakiertoon.

Pyhäjärvellä osattiin veneitten teko

Käyttötarkoitus määritteli veneen koon. Onki- eli särkiverkkovene oli pienin, alle 5 metrin. Tyypillisin viisimetrinen oli rantivene eli rantanuottavene. Tämän soutuveneeseen etuteljon reikään tai kansikannen reunaan sai kiinnitettyä neliskulmaisen varpapurjeen. Varsinaisia kalastusveneitä olivat sitten suuremmat kierrenuotanvedossa käy-

tetyt kierävenneet ja suuryräpyynnin 6-7 -metriset moatkavenneet. Yli seitsemämetrisiä 2-mastoisia sanottiin merjvenneiksi. Saimaksi tai kokkaveneeksi kutsuttiin yli 10-metristä, köllillistä koukkupyntiä (kokka=koukku) käytettyä alusta. Varsinkin kala-kauppiaille, raasseleille oli veneissään myös sumput kalojen kuljettamiseksi elävänä Pietariin asti.

Kannaksen rannikon veneistä oli hyvä maine ja heidän veneistään katsottiin mallia. Kokkaveneet olivat Laatokan parhaita purjehtijoita ja hyviä luovimaan. Veneitten emäpuuhun sen keulapuoliskoon oli kiinnitetty korkeampi lisäköli. Purjeveneet säilyivät käytössä pitkään, sillä niitä oli moottoriveneitä hel-

pompi vetää hevosvoimin perä edellä kuivalle maalle suojaan Laatokan aavalta suoraan puhaltavalta tuulelta ja aalloilta.

Tyypillistä kaikissa laatokanveneissä oli se, että siellä, missä köli ja kokkapuu yhtyvät, kaaret ovat vesilinjan kohdalla koverat samoin kuin vesilinja on keulassa ylhäältä katsoen kovera. Vaikka keulassa on kantavuutta yläosassa, leikkaa terävä vesilinja hyvin vettä, ja vasta-aallokossa keulakaarien koveruus jurskauttaa aallon kahtia, eikä vene läiskähdy aaltoon, kuten vene, jossa on lusikka-aisempi keula. Kannaksen puoleisen Laatokan veneet, mitä pyhäjärveläiset veneetkin edustavat saattaa tunnistaa yksityiskohdista ja veneenrakentajan veistoty-

listä. Esimerkkinä takatohkon reikä, joka Kannaksen rannikolla oli neliskulmaisen ja Sortavalassa pyöreä. Peräteljo oli Sortavalassa toisinaan sisävesiveneitten tapaan tehty kiilamaisesti asetetuista ohuista laudoista, mutta saaristossa ja Kannaksen rannikolla lienee alatohkon kantena käytetty poikittainen lankku ollut tavallisempi. Matti Tuuliais-tyksen stipendiaattityönä 1908 laatinut tutkimus kertoo: ”Eri pitäjien veneenveistäjien yhtäpitävän todistuksen mukaan Laatokan parhaat veneet tehtiin Kannaksen rannikolla Taipaleessa, Sortanlahdessa ja Vuohensalossa.”

RIIKKA SALOKANNEL

Rauno Niemisen 2017 Espoossa veistämä 6 m replika Sortanlahden entisen pääveneveistäjä Viljam Laulajaisen 1946 valmistamasta 5½ m veneestä. Takila Jouni Arjavan. Laulajaisen suvun tunnusmerkit: Ylimmän laudan päättäminen tähtikuvioon ja tohkon aukon veistämisen ”kissanpään” muotoon.

Emil Rytkösen veistämät laatokanveneet Oravin kanavalla 1959

24. huhtikuuta 2019

Pyhäjärvi-lehti

Olen viime viikkoina työhön liittyvän aika runsaan yksin

autoilun aikana välillä pohtinut perinteiden merkitystä elämässämme. Monelle meistä hyvin tuttu ja läheinenkin asia. Kaikki olemme jostakin kotoisin ja taustalla on kotipaikkakunnan historia sekä oman perheen ja suvun historia ja tapahtumat.

Tämä lehti on perinteinen perinteiden ylläpitäjä. Sillä on iso merkitys tiedon kokoajana ja levittäjänä. Tunneyhteyden ylläpitäjänä – yleisesti tietoisuuden säilyttäjänä lukijakunnan yhteisestä taustasta. Tuttua, lisäksi olen hakenut sille uusiakin merkityksiä.

Kun seuran julkista keskustelua, joka vaalien lähestyessä käy välillä aika kovillakin kierroksilla, se joitakin osin ihmettyttää. Itsekin olen ollut pitkään mukana yhteiskunnallisessa toiminnassa, vaikuttamassa ja päättämässäkin. Olen tottunut suhtautumaan päätöksentekoon varsin vakavasti. Edellyttämään luotettavaa tietoa, etsimään ja hankkimaan sitä itsekin sekä kuuntelemaan myös muiden mielipiteitä. Kaikkia - tai ainakin monia - koskevien päätösten pitäisi syntyä kohtuullisen avoimen ja luotettavan prosessin tuloksena.

Kasvoin maailmaan, jossa totuus oli arvossaan. Ymmärrän, että se on joskus hieman suhteellinen, jokainen katsomme asioita kuitenkin omasta näkökulmastamme. Silti väärän tiedon levittämisellä ei pitkälle päässyt. Tällä hetkellä koen, että jotain on toisin, muuttunut. On luvallista valita aivan oma totuutensa ja jättää huomiotta kaikki sitä vastaan olevat tosiseikatkin. Voi olla, että esimerkit maailmalta ovat osaltaan vieneet siihen suuntaan, silti ihmettelen.

Palaan pääasiaan eli perinteiden merkitykseen. Onko osasy yksinkertaistettujen totuuksien ja suoranaisen väärän tiedon käyttämisen taustalla nykyihmisen juurettomuus? Kotiseutu jää opintojen alkaessa ja korvautuu persoonattomalla ja vieraalla yhteisöllä, joka ei ota omakseen. Elämisen rytmi ja tekemisen kiire keskittyy nykyhetkeen. Tilaa ja aikaa hahmottaa kokonaisuuksia, syy- ja seuraussuhteita sekä ajan merkitystä ei jää. Helppolle ja yksinkertaistetulle on tilausta, kun aikaa ja taustaa käsitellä vaikeita asioita ei enää ole.

Kun katsoo maailmaa oman taustansa muistaen ja ymmärtäen on paljon helpompi hahmottaa sitä. Kun tietää mistä tulee, on helpompi valita suunta myös eteenpäin. Kun ymmärtää miksi jotakin on tapahtunut aiemmin voi suhteuttaa tämän päivän ongelmiin tarjottuja ratkaisuvaihtoehtoja. Tämä ei tarkoita, että toistetaan vanhaa, maailma tuki muuttuu ja se pitää tunnustaa. Taustansa ja historian tuntien ei kuitenkaan pyöri sokkona ympärillä riehuvien asioiden keskellä ja tarttumassa helpoimpaan "totuuteen". Sukupolvien yli on paljon arvokasta siirrettävää.

Perinteet ovat meille tunneasia, sitovat meitä menneisiin polviin, mutta todella helpottavat myös eteenpäin suunnistaessa. Kaikki työ, jonka teemme perinteemme tallentamisessa ja aktiivisessakin hyödyntämisessä on tärkeää ja johtaa oikeaan suuntaan tulevassa. Nuoren polven kaupunkilainenkin saa tukevaa maata jalkojensa alle ymmärtäessään menneitä. Uusi pohjautuu aina vanhaan. Ollaan siis jatkossakin valmiita parantamaan tulevaisuutta, vanhaa hyödyntäen.

JUKKA PUSA
Säätiön hallituksen
varajäsen

Vpl.Pyhäjärvi-seuran kuulumisia

Kotiseutumatkailua Karjalaan tehdään tänäkin kesänä. Matkalaisille kannattaa hankkia Pyhäjärvi Vpl -logolla varustettuja T-paitoja. (ks. tarkemmat tiedot lehden takasivulta). Pyhäjärvi-seuran hallituksessa ideoitin myös uutta myyntituotetta: kuvamuki joko vaakuna- tai karttateemalla. Matkoja on sitten mukava muistella kahvipöydässä. Lahjaksi ne ovat myös erittäin sopivia.

Mukeja myydään vain jäsentilaisuuksissa sekä Vpl.Pyhäjärvi-juhlilla Huittisissa. Mikäli haluat lunastaa mukeja jo keväällä, niin tiedustele Kaisa-Liisa Korhoselta. Mukin hinta on 10€ + postituskulut. Kesällä voidaan mukeja toimittaa ilman postikuluja Hämeenkyrön - Ikaalisten seudulla. Soittele Riitta Hirvoselle, puh. 0504147359.

Pyhäjärvi-seurallekin avautuvat kevään aikana Karjalan Liiton alaiset uudet verkkosivut. Siellä on enemmän tietoa myyntituotteista. Monet koulupiirikirjat ovat jo loppuunmyytyt, mutta seuralta löytyy muutamia.

Seuran syksyn toiminnasta tiedotetaan elokuun lopulla.

Karjalaisten kesäkot, Villa Salmela, avautuu jälleen kesäkuun alussa. Se sijaitsee kauniilla rantakalliolla Helsingin Jollaksessa. Vielä ei ole tietoa meneekö sinne tänä kesänäkin laivavuoroja Helsingin keskustasta. Kesäkodilla on arkisin saatavilla kahvia ja kalakeittoa. Siellä voi kohdata eri pitäjien karjalaisia.

RIITTA HIRVONEN, puheenjohtaja

Esko Simonen ja Kauko Hinkkanen toivat uutta mielenkiintoista tietoa Vpl.Pyhäjärven sukutukimuksesta Karjala-talolla su 31.3. Kuva Marketta Mattila.

Tälviisii!

71. Karjalaiset kesäjuhlat® Hämeenlinnassa 14.-16.6.2019

Karjalan Liiton vuosittainen päätapahtuma, Karjalaiset kesäjuhlat pidetään vuonna 2019 Hämeenlinnassa.

Nyt vuorossa on 71:nnet perättäiset kesäjuhlat. Aluksi kesäjuhlat olivat liikunta- ja laulupainotteisia ja alkuperäiset teemat ovat edelleen mukana kesäjuhlaohjelmassa.

Karjalan Liiton ja Etelä-Hämeen Karjalaisseurojen piirin järjestämä tapahtuma kokoaa yhteen tuhansia karjalaisjuurisista ja karjalaisuudesta kiinnostuneita eri puolilta maata. Kaikille avoimien Karjalaisten kesäjuhlien ohjelmisto näyttää karjalaisen kulttuurin elävyyden ja monipuolisuuden. Karjalanpiirakoiden tekemisestä kilpaillaan, kyykän suomenmestaruuksia ratkotaan ja kuorokavalkadissa kuullaan karjalaisten kuorojen esityksiä. Luovutetun Karjalan pitäjillä ja suvuilla on oma osas-

to esittelypisteineen ja näyttelyineen. Musiikkitarjonta on viikonlopun aikana erityisen runsasta.

Karjalan Liitto on karjalaisen kulttuurin harrastus- ja kansalaisjärjestö. Karjalan Liitto edistää karjalaista kulttuuria, tuo esille karjalaisen identiteetin suomalaisuudessa ja ylläpitää vuorovaikutusta Karjalan alueeseen. Karjalan Liitolla on kolme toiminta-aluetta; kulttuuri, historia ja karjalaiset juuret. Karjalan Liiton puheenjohtaja on Pertti Hakanen.

Tervetuloa!

Yhteystiedot:
Etelä-Hämeen Karjalaisseurojen piiri
Päivi Paija
puh. 044 0161340
paivi.paija@hotmail.com

Ylläpään Haapasaarien sukuseuran uutisia

Historiaa:

Elokuun 22 p:nä 1992 perustettiin Laviassa Vpl Pyhjäjärven Ylläpään Haapasaarien sukuseura. Kokous hyväksyi perustetun seuran nimen ja sen kotipaikaksi merkittiin Lavia. Jäseniksi hyväksyttiin suvun 18-vuotiaat jäsenet puolisoineen alkaen sen kantavanhemmista Simo ja Katri Haapasaaresta. Lapset kuuluvat yhdistykseen nuorisojäseninä ilman äänivaltaa.

Tämä perustettu sukuseura on siitä erikoinen, että sen kantavanhemmat eivät ole kovin kaukaisia, vaan ovat eläneet 1900 luvun vaihteessa. Simo Taavetinpoika Haapasaari on elänyt 1853 – 1926 ja Katri Heikintytär os. Hiiri 1858 – 1938. Simo edustaa Kannaksen Haapsaarien sukua ja Katri taas Pyhjäjärven Hiiriä. Heille syntyi yhdeksän lasta: Agneta 1879, Vappu 1881, Heikki 1882, Vappu Josefina 1885, Lyydia 1888, Helena 1889, Iida Alina 1892, Matilda Maria 1895 ja Toivo Rafael 1898.

Kuvassa Katri Haapasaari os. Hiiri

Sukuseuran vuosikokous toukokuussa

Katri ja Simo Haapasaaren jälkeläiset kokoontuvat lauantaina 25.5.2019 Kiukaisiin pitämään sääntömääräistä vuosikokousta.

Kokoonnumme klo 12:00 Kiukaisten vpk:n paloasemalle Heikkilänkulmantie 1, Kiukainen (HUOM! ajo pihaan Heikkilänkulmantien kautta).

Kun kaikki ovat paikalla Sami Laamanen vie meidät esittelykierrokselle paloaseman tiloihin. Tämän jälkeen siirrymme sisälle ruokailemaan. Ruokailun hinta on 25€/hlö, 4-10 vuotiaat lapset 15€/hlö ja alle 4-vuotiaat veloituksetta. Ruokailun päätteeksi pidämme vuosikokouksen. Myynnissä on myös arpoja, joten tuothan tullessasi arpajaispalkintoja.

Ilmoittautumiset Marja-Leena Tuomisaarelle perjantaihin 17.5.2019 mennessä joko sähköpostilla marjaleena.tuomisaari@gmail.com tai puh. 0400 599 725.

Muista ilmoittaa mahdollisesta erikoisruokavaliostasi!

Tervetuloa!

Noitermaan Ijasten vaiheista

Serkkuni Riitta Vuohelainen, os. Ijas lähetti vuosia sitten kirjeen, minkä alkua kuului näin: ”Karjalan –matkani jälkeen olen ’hurahtanut’ etsimään netistä esivanhempiani, varsinkin Ijaksen suvusta.” Tämä Riitan ensimmäinen Pyhjäjärvi-matka oli kesällä 2005. Samalla matkalla hän kertoo kokeneensa elämyksen, kun näki Vapaussodassa kaatuneitten muistomerkissä setänsä Juho Ijaksen nimen. ”Nyt tiedän, mistä olen kotoisin”, hän iloitsi. Evakkoaikana syntyneenä Riitta usein suri juurettomuuttaan. On aika palata Riitan antamiin tietoihin.

Hiitolasta Pyhjäjärven Kiimajärvelle

Hiitolan Kopsalan kylästä kotoisin ollut DANIEL IÄS ja Hiitolan Hannukkalan kylästä ollut Sophia Huhka on vihitty Hiitolassa 12. 2. 1705. Pariskunnan poika, GABRIEL, on syntynyt Kopsalassa 17.3.1706. Daniel Ijäs on kuollut Vpl. Pyhjäjärven Kiimajärvellä 1742 58 vuotiaana. Tästä Kiimajärvelle muuttaneesta perheestä polveutuvat suorassa isälinjassa Noitermaan Ijaket. Suvussa vuorottelevat Gabriel ja Johan (Juho) –nimet. Hiitolassa syntyneen Daniel Ijaksen elinvuosina on eletty Isonvihan jälkeistä aikaa. Syistä, joita ei tiedetä, on Daniel perheineen lähtenyt etsimään uusia asuinsijoja. Antti Ijas, enoni ja Riitan isä, on tallentanut isältään kuulemaansa suvun perinnetietoa. Näin eno kertoo: ”Matkalaiset päätyivät Kiimajärven Nurkanlahteen loivasti viettävälle rinteelle, jossa oli pieni peltoaukea, sen laidassa järven rannalla rihi. Kaikki muut ra-

kennukset olivat palaneet. Maat olivat paksumultaisia ja järvenrannalla oli rehevää lehtometsää, mm. lehmukia. Kalarikas järvenlahti ja järven siintävä selkä saivat matkalaiset pysähtymään. Tähän he päättivät jäädä. Sinne, noin 200 metriä rannasta, kohosivat uudet rakennukset ja pellotkin laajenivat. Joku esi-isistä istutti kuusentaimen pihan koristukseksi. Tämä kuusi oli korkeaksi kohonneena paikallaan vielä Talvisodan alkaessa silloisen asukkaana, Juho Rautiaisen pihassa.”

Riitan sukuselvitys toi tarkennuksia aiempiin tietoihin. Ijaket eivät läheneet Kurkijoelta, kuten perimätieto kertoi, vaan naapuripitäjästä Hiitolasta. He ovat myös tulleet aiemmin Kiimajärvelle kuin oletettiin ja ehtivät elää siellä noin kolmen sukupolven verran. Sitten tapahtui ikävä ja yllättävä muutos: tuli häättömääräys. Elettiin ”Keisarinvallan” aikaa. Ns. Vanhan Suomen alueita, joihin Pyhjäjärvin kuului, oli annettu venäläisille ylimyksille lahjoitusmaiksi. Pyhjäjärvi oli pietarilaisella Frederickszin suvulla. Suvulla oli suuren Taubilan hovin lisäksi pienempiä hovitiloja ympäri pitäjää. Näitä olivat Sortanlahden, Vernitsan, Konnitsan, Kiimajärven ja Savimäen hovitilat. Kaikille tiloille oli katsottu seudun parhaita paikkoja. 1800 –luvun alkuvuosina silloinen lahjoitusmaaherra on ”löytänyt” Kiimajärven lämpimältä etelärinteeltä mieleisensä paikan uudelle hovitilalle. Suunnitellulla alueella vanhaan asuneille annettiin määräys muuttaa pois tilaltaan. Ijaksen miehet uhmasivat käskyä ja pysyivät

edelleen kotisijoillaan. Perheen isä Gabriel oli kuollut toukokuussa 1807. Häätö on tapahtunut joulukuussa 1807 tai 1808. Perimätiedon mukaan hovinherra lähetti joulunalusviikolla Ijasten kotipaikalle kasakat. Nämä rikkoivat mm. tuvan uunin ja sytyttivät saunan palamaan. Lähdeävä oli. Pakkolähdön aikana perheeseen kuuluivat äiti Brita Kurroin, sekä veljekset Gabriel, (leski, lapset kuolleet pieninä), Petrus, (perheellinen) ja nuorin veli Johan. Tyttäret, Maria ja Anna olivat aviossa, eivätkä asuneet kotona.

Uutena kotipaikkana Noitermaa

Pyhjäjärven historian mukaan Ijaksia kohtaava häättö ei suinkaan ollut ainutlaatuinen ja muitakin vastarinnan tekijöitä on ollut. Kodeistaan hädättyille oli hovin toimeksiannosta osoitettava uusi asuinpaikka. Ijaksille se oli läheisessä Noitermaan kylässä ollut autiotila. Uusina naapurinaan heillä olivat jo 1700-luvulla kylässä asuneet Puraset ja Nokelaiset. Tulevan Kiimajärven hovin mailta ovat Noitermaahan joutuneet muuttamaan myös Hatakka ja Niukkainen. Nämä nimet mainitaan 1700-luvulla Kiimajärven asukkaina, mutta ovat myöhemmin kuuluneet noitermaalaisiin. Entiseen kotikylään verrattuna Noitermaa on tuohon aikaan ollut ankeaa seutua. Puutuiivat Kiimajärven kalaisat rannat, sen lehtometsiköt ja tuttu pihapiiri. Oli kuitenkin paikka, mihin asettua. Perheessakin tapahtui muutoksia. Gabriel-veli kuoli huhtikuussa 1808 ja Brita –äiti vuoden kuluttua.

Nuorin veli Johan vihittiin Anna Tannin kanssa joulukuussa 1809. Johan on ollut 25 vuotias ja Anna 19 vuotias. Petrus ja Johan elivät ajan tavan mukaan yhteisessä suurperheessä. Sukuselvityksessä ei ole Petruksen perhetietoja, mutta Johannilla ja Annalla oli seitsemän lasta. Kuudesta tyttärestä kaksi kuoli kolmen vuoden ikäisinä. Ainoa poika, Gabriel, syntyi helmikuussa 1825.

Gabrielin ensimmäinen vaimo kuoli, samoin heidän ainoa lapsensa. Toinen vaimo, Leena Äijö Miissu-alta oli 15 vuotta miestään nuorempi. Heille syntyi viisi lasta, joista eloon jäivät vain Johan (Juho) syntynyt joulukuussa 1866 ja Maria, syntynyt toukokuussa 1873. Gabriel kuoli 1879 53 vuotiaana. Leski Leena Äijö solmi uuden avioliiton Keljasta kotoisin olleen Juho Pakarisen kanssa ja muutti Keljaan. Pieni Maria-tytär meni äitinsä mukana uuteen kotiin. Juho, joka isänsä kuollessa oli vasta 12-vuotias, jäi asumaan Ijaksen suurperheeseen.

1800-luvun alussa perustetun Kiimajärven hovin rakennukset puistointeen olivat aivan Ijasten entisen kotipaikan läheisyydessä. Tähän hoviin Ijaket joutuivat tekemään nyt veropäiviä eli ”ropottia”. Ropotinteko oli lahjoitusmaatalonpojille ankara rasitus. Tästä on Pyhjäjärven historiassa useita koskettavia kertomuksia. Tuosta ajasta muistuttaa yhä edelleen Pyhjäjärven Kirkkoaholla kohoava Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki. Ijaksilta ”ro-

Aili ja Antti lapsineen Viljon (Villen) rippijuhlissa 1966. Vasemmalta: Ville, Riitta, Johannes, Niilo, Martti ja Leena.

pottia” oli tehtävä 84 työpäivää vuodessa hevonen ja mies sekä 168 jalkamiehen (tai naisen) työpäivää. Näin Antti-eno muistaa isänsä kertoneen. Verorasi-tusten lisäksi omat työt oli hoidettava. Jälleen lainaus enon kirjoituksista: ”Pääasiallinen elinkeino suurperheellä oli maanviljelys. Talvinen nuotantöitä läheisistä Pyhä- ja -Kiimajärvisistä oli tuottoisaa hommaa. Saaliin kuljetus Pietariin ja siellä kauppaaminen antoi sievoisen tulolisan. Paluukyydissä ”Pietarinkävijät” toivat kylän kauppiaan tavaraa. Kalojen lisäksi välitettiin lihakarjaa. Laskiaisen tienoolla Ijakseltakin oltiin ”Muaslitsan ajossa”. Silloin Pietarissa oli suuri kysyntä ajureista (vossikoista)”. 1800-luvun loppupuolella ja vielä 1900-luvun alussa Pyhärveltä käytiin paljon tätä ns.”Pietarinkauppaa”. Noitermaassa kaupankäynti erikoisesti näkyi, kulkihan silloin tärkeä Pietari –Käkisalmen maantie kylän läpi.

Ijaksen suurperhe hajosi 1893, kun tila jaettiin Petrus ja Johan Ijaksen jälkipolvien kesken. Johanin suvusta ainoana miespuoli-

sena perillisenä oli Johanin pojan Gabrielin poika Juho. Petruksen suvun osuutta Ijaksen tilasta omisti 1939 ”Toisiin Heikki”, eli Heikki Ijas. Samaan sukuhaaraan kuuluneet Antti ja Juho ijas muuttivat 1900-luvun alussa Heinoisiin. Sinne muuttivat myös Ijasten tavoin Kiimajärveltä Noitermaahan tulleet Niukkaset. Isoisämme eli äijämme Juho Ijas avioitui 1889 Käkisalmen Vuohensalosta kotoisin olleen Maria Matikaisen kanssa. Heillä olivat lapset: Helena (1891-1967), Anna (1893-1932), Johannes (1896-1918), Maria (1898-1989), Kaarlo (1904-1919) ja Antti (1908-1986). Tämä sukupolvi on muistoissamme ja heidän elämänvaiheensa tunnetaan.

Kiitos Riitta-serkulle esivanhemmista kertovien tietojen etsimisestä! Ja kiitos edesmenneelle Antti-enolle muistitiedon tallentamisesta. Näin lehtemme lukijoilla on taas käytössä kappale pyhäjärveläistä sukhistoriaa.

ANNA-LIISA HEIKKILÄ os. Pulakka Noitermaasta

Rakkaamme

Jorma Juho Tobias PAPPINEN

s.11.04.1949 Mäntsälä
k 04.03.2019 Karkkila

*Kuolema ei uskalla asettaa varjoaan
siihen missä liekkisi paloi,
sillä se oli niin kirkas ja lämmin,
ettei se ollut nähnyt moista.*

*Vaikka sinä oletkin poissa
liekki säilyy yhä kaikessa mitä olet
tehnyt, sanonut, ajatellut ja ollut
ja jää valaisemaan rakkaaittesi teitä.*
(Niklas Pappinen)

Kaivaten

Tuija

Niklas

**Katja ja Marko, Veeti, Vanessa
Rosa ja Janne, Vanilla, Mimosa
sisaret perheineen
sukulaiset ja ystävät**

*Alla taivaan kannen tumman
uinuu maa
pitkän päivän touhut niin jo
nukuttaa...*

Pappaa kaivaten

Veeti ja Vanessa

Vanilla ja Mimosa

Siunaus toimitettu omaisten ja ystävien läsnäollessa
06.04.2019 Karkkilan kirkossa
Lämmin kiitos osanotosta suuressa surussamme

Merkkipäiviä

Kerttu Niukkanen täytti 94 vuotta 18.3.2019.

Hän on syntynyt Viipurin läänin Pyhäjärvellä Noitermaan kylässä, vanhemmat olivat Heikki ja Anna-Liisa (o.s. Pitkänen) Pulakka. Mieleltään pirtteä Kerttu asuu edelleen omassa kodissaan Nokirin läänin Pyhäjärvellä. Hän on elänyt jo rajoittaa teke-

misä. Elämään iloa tuovat sukulaisten, lasten, lastenlasten ja lastenlastenlasten vierailut.

Kerro perheen ja suvun
uutiset lehdessä;
muistathan kuitenkin aina
kysyä asianosaisilta luvan
tietojen julkaisuun

Kirkonsanoma

Oikea aika

Oikea aika on ajankohtainen asia, sillä kelloja on juuri siirretty tunnin verran "väärään" aikaan. Tämä ajan määrittely perustuu siihen, että aurinko paistaa etelästä kello kaksitoista. Näin on kauan ajateltu ja aika käsitetty.

Entisvanhaan ajan kulun kertoivat kukko ja pimeys. Kukko herätti aamulla töihin ja pimeys ajoi kotiin syömään ja nukkumaan. Nyt tarvitaan oikeaa aikaa. Juna ei lähde milloin sattuu, vaan minuutilleen aikatauluun kirjoitettuna aikana. Uutiset alkavat nykyisin sekunnilleen. Tällaiseen elämään olemme tottuneet, entinen tapa tuntuisi tuuliajolta.

Lenkipolkuni varrella on etelähämäläinen suuri viljapello. Pellon katsominen tuo juhlallisen tunteen, mieleen tulee rannaton meri. Suuri pello tuottaa

suuren määrän viljaa ja se tuntuu hyvältä. Pellon laitamilla asuu viisas koira. Se osaa vaalea turkki hulmuten juosta keskelle viljapelttoa ja hoitaa omalta osaltaan lannoitusta luonnon menetelmällä.

Ajan kulumista voi seurata myös katsomalla pellon värien muuttumista. Valkoinen muuttuu mustaksi, kun keväällä lumien sulettua pello kynnetään. Musta muuttuu vihreäksi, kun kylvö alkaa itää. Syksyllä leikkuukunnossa pello on keltainen. Uusi talvi katkaa taas pellon valkoiseksi. Usein tuntuu siltä, että värit muuttuvat toiseksi nopeasti. Elämä kiittää eteenpäin.

Jeesus kertoi vertauksessaan viljapellosta (Mtt. 13). Mies kylvi peltoonsa hyvää siementä. Vehnän sekaan kylvettiin salaa myös rikkaviljaa ja kylväjä meni pois. Vihreän vaiheen aika-

na rikkaviljan olemassaolo paljastui. Palvelijat halusivat heti kitkeä rikkaviljan, mutta isäntä sanoi, että nyt ei ole oikea aika. Antaa pellon olla elonkorjuuseen asti. Sitten asia voidaan hoitaa ja ratkaista oikein.

Vertauksen kärki on oikeassa ajassa. Jos pello olisi kitketty orasvaiheessa, olisi tullut vahinkoja. Hyvää viljaa olisi nyhdetty pois rikan kanssa. Rikkavilja pysyi pellossa, mutta pois se oli saatava. Niinpä odotettiin oikeaa aikaa.

Missä ovat ne pellot, joita oikeastaan meidän pitäisi kitkeä. Ihminen katsoo ympärilleen ja sormet syyhyävät kitkemiseen siellä ja täällä. Kristitty joutuu katsomaan sydämeensä eli oman elämänsä keskukseen. Siellä kasvaa meidän itse kunkin rikkavilja. Synnintunnustus rukouksessa sanotaan, että olemme jou-

tuneet hätään ja ahdinkoon syntiemme vuoksi. Vanha sanamuoto on, että olemme tulleet sangen viheliäisiksi. Emme ole vain joutuneet pulaan, rikkaruohot kasvavat olemuksemme ytimestä lähtien.

Laki ohjaa kristityn vaellusta pitämällä matkailaiset oikealla tiellä. Ei mikään tahansa ole hyväksi eikä viisasta. Tätä kitkemistä kuvataan sanalla kilvoitus. Mutta ihmisen viheliäisyys ei omilla kitkemisillä hoidu. Siksi nostamme katseemme Vapahtajaan. Hän on tuonut rauhan ja sovinnon kuolemansa ja voittonsa kautta. Hän lahjoittaa kaiken tämän hyvässä sanomassa. Oikea aika nostaa katse on juuri nyt.

HEIKKI PAUKKUNEN

Pertti 50 v

Pertti Hakasen 50-vuotispäivää juhlittiin monisatapäisellä sukulaisten, ystävien ja yhteistyökumppanien joukolla lauantaina 13.4. Vexve Areenalla Sastamalassa.

Onnittelujen vastaanoton ja ruokailun jälkeen oli ohjelman vuoro. Se sisälsi hienoja puheita ja upeita, korkeatasoisia musiikkiesityksiä, jotka tilaisuuden juontajan Ilkka Nykäsen sanoin vetivät hiljaiseksi, menivät "ihon alle".

Juhlassa puhuivat MT-K:n puheenjohtaja Juha Marttila, Karjalan Liiton liittovaltuuston puheenjohtaja ministeri Matti Puhakka ja Keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja kansanedustaja Antti Kaikkonen. Musiikkia esittivät maalaispoika Mikko Alatalo, mieskuoro Viipurin Lauluveikot, tangoprinssi

Petri Kiiski, viulisti- ja pianistikaksikko Mervi Myllyoja ja Virva Garam sekä Pertin omasta perheestä ja suvusta Lotta Hakanen ja Pihla Virtanen.

Lisäksi päivänsankarilta salassa pidettynä yllätysnumerona Seija-vaimo esitti Petri Laaksosen laulun "Minä rakastan tätä maata". Omassa puheenvuorossaan Pertti kiitti kaikkia ja kertoi mille kuudelle hyväntekeväisyyskohteelle hän lahjoittaa osan merkkipäivän kunniaksi saamistaan rahalahjoista. Ohjelman jälkeen juotiin vielä kakkukahvit. Juhlapaikan pihalla oli tilaisuus ihailla kunnostettuja, Pertin elämän eri vaiheisiin liittyneitä koneita ja laitteita soppatykistä ralliautoon.

Pertin juuret ovat isän puolelta Tyrvällä ja Punkalaitumella ja äidin puolelta Viipurin läänin

Pyhäjärvellä. Karjalaisuus oli juhlan puheissa ja esityksissä vahvasti läsnä, mikä on luonnollista Karjalan liiton hallituksen, Vammalan Karjalaseuran ja Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen puheenjohtajalle. Karjala ja karjalaisuus ovat Pertille sydämen asia.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallinnon väkeä ja muita pyhäjärveläisjuurisista oli runsaasti onnittelijoiden joukossa säätiön hallintoneuvoston puheenjohtaja Esko Pulakan ja säätiön kunniapuheenjohtaja Antero Pärssisen johdolla.

KIRSTI NASKALI

Pyhäjärveläismiehiä onnittelemassa: Antero Pärssinen, Antti Kaikkonen, Jouni Kemppainen ja Petri Kiiski.

Pertin juhla oli virpolauantaina. Tässä päivänsankaria virpovat Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerhosta Pirjo Kiiala ja Irja Siirtonen.

Yrjö Inkinen

Yrjö Inkinen

Mummon Kammari uusissa tiloissa palvelee tamperelaisia

Värikäs kuvaseinä Hämeenkadun viimeisessä korttelissa ennen Hämeenpuistoa herättää huomiota.

Iät ajat paikalla toimineet vakuutusyhtiön tilat ovat saaneet väistyä ja vuodenvaihteesta lähtien Hämeen- ja Näsilinnankatujen kulmauksesta avautuu ovi Mummon Kammariin. Se on Tampereen ev.lut. seurakuntien vapaaehtoisen vanhustyön keskus, joka palvelee kaikkia tamperelaisia kyselemättä kuuluvatko he seurakuntaan vai ei. Ennen Hämeenkatu 28:aan muuttoa Mummon Kammari toimi sivukadulla rautatieaseman lähistöllä. Vapaaehtoistoiminnan ryhmissä, kodikkaassa kyläpaikassa kaikenikäisille, käy päivittäin kymmenittäin osallistujia.

Mummon Kammari aloitti Suomen ensimmäisenä vapaaehtoisen vanhustyön keskuksena jo 30 vuotta sitten. Juhlaseminaari järjestettiin maaliskuun lopulla ja 30-vuotisjuhlakonsertti Tampereen Tuomiokirkossa on 15. toukokuuta klo 18.00, esiintyjinä mm. Tampereen Poliisilaulajat. Vapaaehtoistoiminnan muotoja ovat paitsi Mummon Kammarin tiloissa toimivat ryhmät, myös vapaaehtoisavun välittäminen kotona asuville ikäihmisille ulkoiluseuraksi ja asiointiavuksi, saattajaksi lääkäriin, kirkkoon, teatteriin ja ystäväksi yksinäisyyttä lievittämään. Näitä apuja tarjotaan myös palvelu- ja ryhmäkoteihin. Talkkari Pikkaraisia voi pyytää kodin pikkuhommiin kuten taulujen kiinnitykseen tai

Mummon Puodissa on myynnissä edulliseen hintaan mm. erilaisia neuleita.

palvaroitin patterin vaihtoon.

Vapaaehtoisia toimijoita on nykyisin noin 900 ihmistä ja heitä tulee kausittain lisää. Toiset vapaaehtoiset jäävät pidemmäksi aikaa tehtäviinsä, muutamat saattavat olla kerran pari auttelemassa kävijöitä. Mummon Kammarin järjestää perehdytyskursseja vapaaehtoistyöstä kiinnostuneille. Mummon Kammarissa seurakunnan palkkaamina vapaaehtoistoiminnanohjaajina ja muissa tehtävissä työskentelee kaikkiaan 9 työntekijää. Heidän lähiesimiehensä työskentelee Katariina Myllylä. Työn kiinnostavuudesta ja henkisestä palkitsemisesta tekijöilleen kertoo paljon se, että työsuhteet ovat pitkiä.

Jo vuodesta 2002 Mummon Kammarissa on ollut töissä myös karjalaisjuurinen Anja Leino (o.s. Silván), jonka äiti Vappu Silván o.s. Pärssinen oli syn-

tyisin Vpl. Pyhjäjärven Kahvenitsasta ja isä Pauli taasen Kaukolan Koverilasta. Vapaaehtoistoiminnanohjaajana nykyisin työskentelevä Anja Leino vakuuttaa, että vaikka työ on ajoittain raskasta, siitä ei haluaisi luopua. Seurakunnan tarjoama työnohjaus ja koulutus tukevat jaksamista ja kehittymistä työssä.

Mummon Kammarin tiloissa toimii ma, ti ja to klo 10-15 ja ke 10-17 kahvila ja Mummon Puoti, mistä voi ostaa vapaaehtoisten valmistamia käsitöitä. Aiemmista vuosista poiketen Mummon Kammarin tulee olemaan avoina myös kesäkuukausina. Kammarissa kokoontuvia ryhmiä ovat mm. neuleita ja muita käsitöitä hyönteistekevyyteen ja myyntiin Mummon Puotiin valmistavat ryhmät, kirjojen ystävät, leskien klubi, minitonttutalkkareet, laulajaiset ja virsirihartaus.

Mummon Kammarin

toimintaperiaatteena on ajatus, että jokaiselle ihmiselle kuuluu ihmisarvoja täysivaltainen osallisuus yhteiskunnassa. Toiminta rakentaa ja vahvistaa ihmisten välistä yhteisöllisyyttä. Vaikka mukana on jo nyt satoja eri-ikäisiä vapaaehtoisia, apua tarvitsevia ikäihmisiä on paljon ja tarve uusille vapaaehtoisille on jatkuva. - Ehkä Tampereella asuvien pyhäjärveläisjuuristen keskuudessakin löytyisi joitain tästä seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneita, joita kehoitetaan rohkeasti ottamaan yhteyttä seurakuntaan, lisätiedot www.mummonkammari.fi ja p.03-2190455.

Teksti ja kuvat
KAARINA PÄRSSINEN

Sisäänkäynti Hämeenkatu 28 osoitteessa toimivaan Mummon Kammariin, ovelta vapaaehtoistoiminnanohjaaja Anja Leino.

Vapaaehtoisena Mummon Kammarin infossa ja Puodissa kerran viikossa työskentelevä Eeva Ketunen ja vapaaehtoistoiminnanohjaaja Anja Leino tutkivat Mummon Puodissa myynnissä olevia käsitöitä.

Mummon Kammarin kahvilassa on aina saatavilla tuoretta pullaa ja kahvia. Leivonnaisten tekijät tulevat töihin jo 7.30, jotta kymmeneltä avautuvassa kahvilassa on aina tuoretta tarjolla.

Vapaaehtoistoiminnan toiminnanohjaaja Maria Vuoristo (vas.) palaveroi mm. palvelu- ja ryhmäkohteissa lukemassa käyvien vapaaehtoisten kanssa.

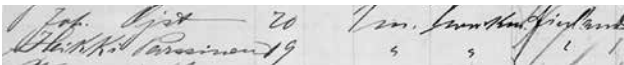

Päivän töitä suunnittelemassa vapaaehtoistoiminnanohjaajat Anja Leino ja Sirpa Siira.

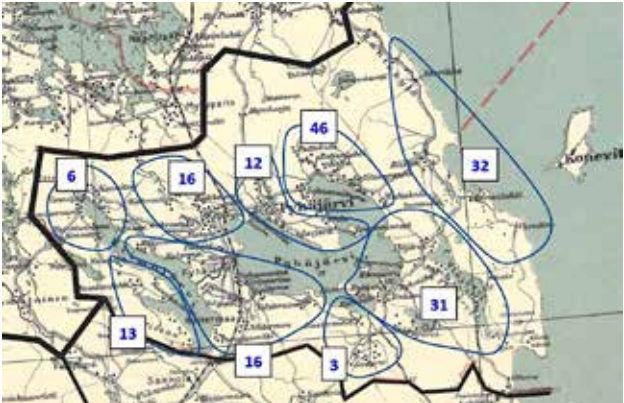
Amerikankuumeen leviäminen Pyhäjärven seudulla vuosina 1900 – 1914osa 2

ESKO SIMONEN

Listalla henkilöt ovat lähtöjärjestyksessä (laivan lähtö Hangusta). Pyhäjärven ulkopuolelta lähteneitä on mukana vain valikoidusti. Tiedot perustuvat matkustajaluetteloihin, Kanadan kautta matkustaneille ei ole tietoa siitä, kenen luo olivat menossa. Lähtijöistä naisia oli 29 ja lapsia 31. Loput 210 nuorehkoja miehiä 18 - 35 v. Ohessa paikkakuntakartta Amerikasta. Yksityiskohtaisempia matkatietoja on muissa tiedostoissa, jotka ilmestyvät myöhemmin suvanonsuvut.net aineistoksi.

	Minnesota	muu USA	Kanada	Yhteensä
1899	-	1	-	1
1900	-	-	-	-
1901	-	-	-	-
1902	2	2	-	4
1903	-	-	-	-
1904	6	-	-	6
1905	5	1	1	7
1906	7	6	6	19
1907	21	4	8	33
1908	19	5	10	34
1909	31	9	1	41
1910	31	5	19	55
1911	-	1	15	16
1912	14	2	4	20
1913	20	3	20	43
1914	3	1	4	8

Pyhäjärven alueelta lähti noin 175 henkilöä. Kuvassa lukumäärät eri kyläalueilta. Käkisalmen puolelta (Norsjoki Vuohensalo) listalla on 16 lähtijää, Metsäpirtistä 30, Sakkolan Vilakkala/Haparainen 15, Sakkolan Haitermaan seutu 9, Sakkolan Riiska/Ojaniemi 7 ja Raudusta 6.ltä.

16.12.1899, Pittsburgh, Braddock
Matti Iisakin Warpula 28 v. tuli Lapualta Enkkuaan v. 1898. Matti jatkoi eteenpäin Michiganiin (Hancock), jonne perhe tuli vuonna 1902. Vuonna 1906 Juho Savolainen, Juho Sinkkonen ja Matti Tihveräinen Enkkualta seurasivat Matin luo. 24.5.1902, Michigan, Hancock
Maria Warpula os. Seppälä 34 v. ja poika August Lennart 6 v., muuttivat Matin lähdön jälkeen Enkkuaasta Ylihärmään, sieltä Amerikkaan.
2.8.1902, Minnesota, Swan River
Maria Tuomaan Rampa 24 v. ja poika Juho 4 v. Keljasta.
31.8.1904, Minnesota, Swan River
Mikko Antin Paakeli 40 v. sekä pojat Antti 16 v. ja Matti 11 v. Salitsanrannasta.
23.11.1904, Minnesota, Swan River
Varpu Paakeli os. Karilainen 39 v. sekä lapset Helena 13 v. ja Juho 11 v. Salitsanrannasta.
6.5.1905, Ontario, Port Arthur (Kanada)
Tobias Tobiaan Kukko 23 v. Rantakylästä
24.5.1905, Michigan, Marquette
Efraim Pihkaluoma 34 v. tuli Ikaalisista Kiimajärvelle v. 1898. Jatkoi pian veljensä luo Pittsburghiin (McKeesport).
5.7.1905, Wisconsin, Superior (Duluthin naapurissa)
Heikki Heikin Savolainen 30 v. ja Tuomas Antin Tontti 27 v. Käkisalmeilta ja Kaukolasta.
18.10.1905, Minnesota, Swan River
Juho Juhon Kukko 27 v. ja Heikki Juhon Kuparinen 23 v. Tiituaalta
Juho palasi ja matkusti uudestaan v. 1910.
13.12.1905, Minnesota, Swan River
Juho Heikin Kaasalainen 22 v. Kiimajärveltä
14.4.1906, Pittsburgh, McKeesport
Juho Villen Talonpoika 20 v. Haapaniemi tai Puikkoinen. Palasi ja lähti v. 1910 uudestaan Minnesotaan (Duluth). Mat-

kusti Efraim Pihkaluoman luo, joka oli tullut v. 1905.
25.4.1906, Michigan, Hancock
Juho Luukkaan Savolainen 22 v. (Enkkua), Juho Paavon Sinkkonen 25 v. (tuli Kurkijoelta v. 1896 Kiskonsaareen) ja Matti Heikin Tihveräinen 38 v. (Gorkkala). Matkustivat Matti Warpulan luo, joka asui muutaman vuoden Enkkuaalla ja lähti joulukuussa 1899 Amerikkaan.
6.6.1906, Ontario, Sturgeon Falls (North Bay)
Matti Matin Humala 24 v. Matti kävi Kurkijoella karjanhoitokoulun, muutti Nakkilaan, josta lähti Amerikkaan. Isä Matti oli tullut Neuvosen perheen mukana Taubilaan v. 1880 (vävy).
7.7.1906, Ontario, Gravel River
Samuli Juhon Ruottunen 24 v. Sakkolan Haparaisista. Palasi v. 1907 Suomeen Ontarion Aurorasta eli Toronton läheltä. Lähti uudestaan v. 1910 (New York).
11.8.1906, Minnesota, Swan River
Juho Tuomaan Pärssinen 33 v. Alakylästä ja Tuomas Matin Rasilainen 24 v. Vernitsasta
15.8.1906, Minnesota, Swan River
Juho Paavon Karkiainen 38 v. s. 1868 Vernitsasta. Vaimo ja lapset seurasivat kahdessa erässä v. 1907 ja 1909.
22.9.1906, Michigan, Hancock ja Houghton
Juho Simon Makkara 36 v. (Hancock) ja Eliisa Aapron Eeva 24 v. (Houghton) Sakkolan Vilakkalasta.
10.11.1906, Minnesota, Swan River
Juho Juhon Akkanen 38 v. Vernitsasta. Palasi ja lähti perheen kanssa uudestaan v. 1908.
Matti Tuomaan Tenkanen 24 v. Vernitsasta
Juho Matin Tihveräinen 28 v. Vernitsasta, kuoli 3.12.1907 Swan River. Vaimo ja tytär tulivat perässä helmikuussa 1907 ja Juhon veli Edvard kesäkuussa 1907.
Kaikki matkustivat Juho Pärssisen ja Tuomas Rasilaisen luo, jotka olivat tulleet elokuussa.
21.11.1906, Minnesota, Swan River
Heikki Juhon Kuronen 23 v. Vernitsasta. Palasi ja matkusti uudestaan.
15.12.1906, Ontario, Port Arthur (Kanada)
Petter Emil Brederholm 21 v. tuli Pietarsaaresta Metsäpirtin Raajuun. Petter oli ensimmäinen suvun lähtijä, muita seurasi perässä. Palasi syksyllä 1909.
Tuomas Nuutin Korpelainen 29 v. Metsäpirtin Raajusta, palasi syksyllä 1909.
Pekka Antin Ollikainen 23 v. Sakkolan Lapinlahdelta.
Emanuel Juhon Ruottunen 27 v. Sakkolan Haparaisista. Veli Matti oli tullut heinäkuussa.
23.2.1907, Minnesota, Swan River
Juho Simon Lillbacka 28 v. s. Alahärmässä, muutti Pyhäjärvelle Antreasta v. 1903, vävynä Pyhäkylässä. Vaimo Varpu Huuhka ja lapset tulivat perässä heinäkuussa (Hibbing).
Antti Kustaa Simon Lillbacka 20 v. Alahärmässä, muutti Antreasta v. 1905, lähti Yläjärveltä.
Matkustivat Juho Tihveräisen luo, joka tuli paikalle marraskuussa 1906.
Fredrika Tihveräinen os. Pietikäinen 25 v. ja tytär Siiri 1 v. Vernitsasta. Puoliso Juho oli muuttanut edellä marraskuussa.
13.3.1907, Minnesota, Swan River
Juho Antin Humala 29 v. Sortanlahdesta, palasi.
Matkusti Tuomas Rasilaisen luo, joka oli tullut elokuussa 1906.
Juho (Antin Marian) Rampa 18 v. Sortanlahdesta.
Matkusti Heikki Kurosen luo (sukulainen), joka oli tullut marraskuussa 1906.
Tuomas Juhon Virolainen 31 v. Rotjanlahdesta, palasi takaisin.
Yrjö Juhon Lamppu 26 v. Metsäpirtin Raajusta.
Heikki Eliaan Myöhänen 23 v. Metsäpirtin Koukunniemestä. Palasi takaisin ja uudestaan Port Arthuriin (Ontario) v. 1913. Nämä kolme matkustivat Matti Tenkasen luo, joka oli tullut marraskuussa 1906.
13.4.1907, Ontario, Port Arthur (Kanada)
Kalle Erland Kallio 21 v. ja Väinö Nestor Kallio 20 v., tulivat Tammelasta Sakkolan Haparaisiin v. 1897.
3.5.1907, Michigan, Kaleva
Yrjö Heikin Hopia 37 v. Yläjärveltä. Yrjön lähtöä ei ole FÅA:n matkustajaluetteloissa ja Ellis Islandin saapumisilmoituksessa hänen kansallisuudeksi mainitaan Russian, etninen ryhmä Finnish. Lisäksi viimeiseksi asuinpaikaksi mainitaan Liverpool. Lähti Pietarista? Puolison lähdöstä pois Suomesta ei ole havaintoa. Kävi Suomessa vuonna 1913.
12.6.1907, Minnesota, Swan River
Edvard Matin Tihveräinen 20 v. Vernitsasta, Veli Juho oli tullut v. 1906.
13.7.1907, Minnesota, Hibbing
Varpu Lillbacka os. Huuhka 22 v. sekä lapset Aili 2 v. ja Johan Anselm 2 kk. Pyhäkylästä. Puoliso Johan oli lähtenyt helmikuussa Swan Riveriin ja nyt muuttanut Hibbingiin.
20.7.1907, Minnesota, Duluth
Tuomas Tuomaan Pärssinen, muurari, 30 v., oli lähtenyt v. 1905 Viipuriin ja edelleen Valkealaan/Kymintehtaalle. Veli Antti oli tullut Swan Riveriin v. 1906.
3.8.1907, yhteensä viisi lähtijää
Minnesota, Duluth
Anna Maria Meskanen 23 v. Ivaskansaaresta. Matkusti Matti Tenkasen luo, joka oli tullut Swan Riveriin marraskuussa 1906.
Ontario, North Bay (Kanada)
Jaakko (Simon Heikin) Kaasalainen 24 v. (Montrua), Matti (Matin Heikin) Kaasalainen 28 v. (Hassinmäki), Heikki Juhon Pärssinen 19 v. (Alakylä) ja Antti Juhon Musakka 21 v. Musakanlahti. Tämä oli Antin ensimmäinen lähtö neljästä.
17.8.1907, Minnesota, Floodwood
Juho Matin Hopia 24 v. ja Pekka Yrjön Kilpeläinen 23 v. Yläjärveltä.
Matkustivat Tuomas Virolaisen luo, joka oli tullut Swan Riveriin maaliskuussa.
28.9.1907, Minnesota, Coleraine/Bovie
Robert Komulainen räätäli, 21 v. Alakylästä, palasi takaisin.
Esko Joonaan Kallonen 24 v. Kunnianniemestä.
Juho Juhon Punkka 24 v., Jaakko Juhon Punkka 22 v. ja Juho Antin Matikainen 22 v. Konnitsasta.
Kaikki matkustivat Robertin serkun Viktor Komulaisen luo

(Kuhmoisista).
16.11.1907, Ontario, Port Arthur (Kanada)
Anders Viktor Brederholm 28 v. Metsäpirtin Raajusta, synt. Pietarsaaresta, Suomeen jäi puoliso ja 2 lasta. Veli Petter oli tullut joulukuussa 1906.
Arvid Antonin Juvonen 28 v. Sakkolan Riiskasta.
Aleksander Eliaan Myöhänen 20 v. Metsäpirtin Koukunniemestä. Veli Heikki oli matkustanut maaliskuussa 1907 Swan Riveriin.
20.11.1907, Ohio, Ashtabula
Juho Heikin Lappalainen 22 v. (Rotjanlahti) ja Johannes Silander 24 v., tuli Iitistä Rotjanlahteen v. 1902. Matkustivat Taavetti Strandmanin luo.
11.12.1907, New Hampshire, Fitzwilliam
Tuomas Maunun Luukkonen 34 v. Kiimajärveltä, palasi. Matkusti Juho Haverisen luo. (Noitermaassa asui noihin aikoihin Haverisen perhe, joka oli tullut Kerimäeltä).
4.3.1908, Minnesota, Swan River
Juho Huppunen 36 v., Antti Lahtinen 28 v., Iitistä v. 1902, ja Eero Tervo 29 v. Rotjanlahdesta. Eero Tervon perhe tuli perässä toukokuussa 1909.
21.3.1908, Minnesota, Floodwood
Juho Juhon Akkanen 40 v., Varpu Akkanen os. Akkanen 41 v. ja lapset Anna Maria 9 v., August 5 v. ja Emil 2 v. Vernitsasta. Juho oli matkustanut marraskuussa v. 1906 Swan Riveriin ja muuttanut Floodwoodiin. Palasi Suomeen v. 1907 hakemaan perhettä. Kaksi vanhinta lasta jäi vielä Suomeen ja lähtivät lokakuussa 1909.
Akkaset matkustivat Juho Ijäksen luo, oli tullut v. 1906 Kurkijoelta.
Yrjö Yrjön Taalikainen 35 v. Rahkajärveltä. Palasi ja matkusti uudestaan v. 1913 perheen kanssa.
Juho Pekan Piironen 21 v. Vernitsasta.
Matkustivat Matti Tenkasen luo (Piironen brother-in-law), joka oli tullut v. 1906.
29.4.1908, New York, Jersey City
Simo Tahvon Rahikka 20 v., tuli Säkkijärveltä Raudun Mäkrään 1898. Matkusti sedän Petter Rahikan luo.
13.5.1908, Minnesota, Swan River
Antti Juhon Hiiri 42 v. Salitsanrannasta, perhe tuli syyskuussa. Aleksander Klementjeff 22 v., Juho Fredrik Lankinen 26 v. ja Matti Juhon Pakarinen 27 v. Keljasta.
Antti Simon Matikainen 26 v. Pyhäkylästä.
Kaikki matkustivat Juho Ijäksen luo, joka oli tullut Kurkijoelta v. 1906.
27.5.1908, Michigan, Ironwood
Katri Davitsainen (os. Dementjeva) 25 v. ja poika Armas 4 v., tuli Hiitolasta v. 1903 Sortanlahteen v. 1903. Puoliso Hermannin lähti vasta marraskuussa muiden Pieksämäeltä lähteneiden Taavitsaisten luo Bostonin lähistölle ja sieltä eteenpäin Michiganiin Gladstoneen.
2.9.1908, Minnesota, Swan River
Vilhelmiina Hiiri os. Hyvönen 41 v. sekä lapset Juho 14 v. ja Helena 9 v. Salitsanrannasta. Puoliso oli matkustanut toukokuussa.
3.10.1908, Michigan, Negaunee
Heikki Simon Vehviläinen 30 v., tuli Kurkijoelta v. 1896 Enkkuaan. Matkusti yhdessä kurkijokelaisten Sakarias Hongellin ja Matti Skyten kanssa.
7.10.1908, Ontario, Port Arthur (Kanada)
Matti Heikin Hiiri 24 v. (Konnitsa), Pekka Juhon Huppunen 24 v. (Rotjanlahti), Yrjö Simon Kaasalainen 26 v. (Kunnianniemi), Matti Heikin Matikainen 36 v. (Noitermaa), Heikki Juhon Pitkänen 19 v. Pyhäkylä, Simo Antin Tanninen 23 v. (Kiimajärvi), Tahvo Juhon Luukkanen 42 v. (Kivipaarina, palasi ja matkusti v. 1910 uudestaan Minnesotaan) sekä Antti Juhon Musakka 22 v. Tämä oli Antin toinen matka neljästä, edellinen v. 1907.
Kaikki ilmoittivat maahantulossa olevansa metsureita (lumberman).
4.11.1908, kolme lähtijää
Minnesota, Duluth
Hjalmar Husula 21 v. tuli v. 1893 Iitistä Keljaan
Halifax, Kanada (minne sieltä?)
Joonas Kammonen 30 v., tuli Jaakkimasta Lahnavalkamaan v. 1900. Ivar Thure Toivonen 30 v. Tuli Nastolasta Pyhäkylään v. 1881, palasi. Merkitty sairaaksi maahantulossa.
25.11.1908, Michigan, Gladstone
Hermannin Taavitsainen 32 v., tuli Pieksämäeltä Räisälän kautta Enkkuaan v. 1903. Puoliso Katri ja poika Armas tulivat Amerikkaan aiemmin kesällä (Ironwood, Michigan).
23.1.1909, Minnesota, Minneapolis
Matti Matin Sirkkiä 28 v. Jaamasta. Matkusti Matti Kärkkäisen kanssa (Räisälän Hytinlahdesta) D. H. Jurvasen luo.
27.1.1909, Minnesota, Swan River
Albin Kohvakka 33 v., tuli Haukivuorelta Rantakylään v. 1904. Vaimo jäi Suomeen ja matkusti marraskuussa.
Matkusti Jaakko Punkan luo, joka oli tullut vuoden 1907 syksyllä.
3.2.1909, Michigan, Hancock
Mikko Martin Henttonen 27 v. (Jaama), Tuomas Mikon Huuhka 25 v. (Antreasta v. 1889 Kiskonsaareen), Heikki (Simon Heikin) Kaasalainen 21 v. (Kahvenitsa), Kaarle Juhon Kangas 26 v. (tuli Alastarosta Pyhäjärvelle v. 1907) ja Frans Viktor Pirro 31 v. (Alastarosta v. 1907 Pyhäjärvelle)
Kaikki matkustivat Jaakko Kaasalaisen luo (Heikin veli) Bargaan (Hancock). Jaakko oli matkustanut v. 1907 Kanadaan (North Bay) ja nyt täällä.
20.2.1909, Minnesota, Ely
Matti Tahvon Nokelainen 19 v. Yläjärveltä, palasi ja tuli uudestaan v. 1913.
Heikki Yrjön Kilpeläinen 21 v. Yläjärveltä.
Matkustivat Heikin veljen Pekka Kilpeläisen luo, joka oli tullut v. 1907 Floodwoodiin ja oli nyt Elyssä.
10.3.1909, New York
Alma Lindbäck 32 v. Raudun Raasuli. Matkusti Maria Sirénin luo (7th Ave New York).
7.4.1909, Minnesota, Chisholm
Juho Antin Kuisma 31 v. Sakkolan Haitermaasta. Palasi.
Pekka Yrjön Marila 34 v. Montruaasta, Someen jäivät vaimo Anna Maria Matin Kuisma ja kaksi lasta. Pekka palasi.
Yrjö Juhon Rampa 25 v. Hassinmäestä?

10.4.1909, Minnesota, Swan River
 Oskar Lindeman 30 v. Muuttanut Mäntyharjulta Yläpuustiin v. 1904. Perhe muutti perässä lokakuussa 1910.
 Juho Heikin Veripää 34 v. Salitsanrannasta. Suomeen jäi vaimo Maria Aatamin Talonpoika.
 Tuomas Tuomaan Pärssinen 27 v. Norsjoelta.
 28.4.1909, Minnesota, Swan River
 Juho Heikin Veripää 34 v. Salitsanrannasta. Suomeen jäi vaimo Maria Aatamin Talonpoika.
 Matkusti Antti Hiiren luo, joka oli tullut v. 1908.
 5.5.1909, Minnesota, Swan River
 Liisa Tervo os. Vuohelainen 42 v. ja lapset Iida, 9 v., Martta 7 v., Toivo 6 v., Lahja 2 v. ja Eerik 1 v. s. 24.4.1908. Rotjanlahdesta. Puoliso Eero Tervo oli matkustanut maaliskuussa v. 1908.
 12.5.1909, 2 henkilöä
 Minnesota, Swan River
 Heikki Heikin Vuohelainen 22 v. Vuohensalosta. Matkusti Eero Tervon luo.
 New York
 Israel Satama 36 v., Säkkijärveltä Raudun Mäkrään. Suomeen jäi vaimo ja 3 lasta. Matkusti Alexander Kontin luo, 101 Vernon Ave Long Island City.
 2.6.1909, Ontario, Chapleau (Kanada)
 Evert Suurpää 20 v. Raudun Maanselästä. Maahantulossa ilmoitti olleensa farm labor, halusi tulla railroad laboriksi, mutta merkittiin farm laboriksi.
 17.7.1909, Michigan, Calumet
 Tuomas (Matin Heikin) Kaasalainen 24 v. Salitsanrannasta.
 14.8.1909, Minnesota, Swan River
 Katri Pakarinen os. Kähönen 21 v. Keljasta. Puoliso Matti Pakarinen oli tullut v. 1908.
 20.10.1909, Minnesota, Duluth
 Juho Antin Haakana 19 v. Larjavasta-
 Juho Tuomaan Pärssinen 36 v. Alakylästä, asui Amerikassa (1906 Swan Riveriin). Palasi tältä matkaltaan ja matkusti kolmannen kerran v. 1910 uudestaan Duluthiin.
 Yrjö Juhanan Tiira 21 v. ja Heikki Heikin Ukkonen 21 v. Lahnavalkamasta.
 23.10.1909, Minnesota, Floodwood
 Juho Juhon Akkanen 18 v. ja Katri Juhon Akkanen 13 v. Vernitsasta. Perheen muut olivat matkustaneet vuonna 1908.
 10.11.1909, Minnesota, Taconite
 Riitta Kohvakka os. Pennanen 25 v. Rantakylästä. Matkusti puoliso Albin Kohvakan luo, osoite oli Taconite, joka sijaitsee Boveyn ja Calumetin välissä. Albin oli matkustanut tammikuussa 1909 Swan Riweriin.
 4.12.1909, Minnesota, Duluth
 Taavi Hartikka 25 v., tullut liitistä Pattoisiin. Muu perhe matkusti vuonna 1911.
 Matti Simon Kaasalainen 21 v. Pyhäkylästä. Palasi.
 Antti Mikon Pärssinen 24 v. Kahvenitsasta.
 15.12.1909, Minnesota, Duluth
 Matti Tuomaan Karilainen 33 v., muutti Alakylästä Käkisalmen Pörtsykkään v. 1907. Suomeen jäi vaimo ja 3 lasta.
 Jaakko Jaakon Tiira 40 v. Yläpuustista. Suomeen jäivät vaimo ja 5 lasta. Palasi.
 Juho Yrjön Tiira 23 v. Pörtsykästä.
 12.1.1910, Kanada, St. John (minne?)
 Hulda Maria Dufva 37 v. tuli Orimattilasta Vernitsaan.
 26.1.1910, Minnesota, Duluth
 Matti Antin Humala 23 v. (palasi), Nuutti Lukkarila 19 v. ja Matti Yrjön Pärssinen 18 v. Vernitsasta sekä Matti Juhon Musakka 21 v. Sortanlahdesta.
 Kaikki John Paanasen luo (jotain sukua Matti Musakalle).
 30.3.1910, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Anders Johanin Brederholm 53 v. ja August Antin Brederholm 28 v. tulivat v. 1894 Pietarsaaresta Metsäpirtin Raajuun.
 Kaapre Antin Kallonen 22 v., Matti Antin Ollikainen 31 v., Pekka Antin Ollikainen 27 v. ja Antti Pekan Pyykkö 22 v. Sakkolan Lapinlahdelta. Antti Matin Pyykkö 24 v. Raudun Orjansaaresta, Elias Eliaan Tikka 29 v. Sakkolan Kuninkaanrististä sekä Emanuel Antin Tuokko 26 v. Sakkolan Riiskasta.
 6.4.1910, yhteensä 10 lähtijää
 Minnesota, Duluth
 Juho Arvid Happonen 24 v. Salitsanrannasta, palasi. Vaimo v. 1912 Katri Paajanen.
 Yrjö Juhon Kukko 25 v. Matiskalasta. Lähti ensimmäisen kerran vuoden 1904 lopulla Swan Riveriin ja muutti Duluthiin ja palasi Suomeen v. 1906. Palasi myös tämän matkan jälkeen ja matkusti kolmannen kerran v. 1914 (Port Arthur, Ontario). Matkustivat Mikko Henttosen luo, joka oli v. 1909 helmikuussa lähtenyt Michiganin Hancockiin, nyt Duluthissa.
 Juho Tuomaan Kuronen 24 v. Matiskalasta. Vaimo Anna Leena Matin Määttänen jäi Suomeen ja matkusti vuonna 1914 perässä Juuso-pojan kanssa.
 Matkusti Juho Paajasen luo.
 Yrjö Antin Näriäinen 23 v. (palasi) ja Mikko Juhon Pärssinen 22 v. Kahvenitsasta.
 Matkustivat Antti Mikon Pärssisen luo, joka oli tullut vuoden 1909 joulukuussa.
 Minnesota, Swan River
 Matti Tuomaan Anttonen 24 v. Porsaanmäeltä, Vasili Hyöppönen 29 v. Tiituaalta ja Viktor Juhon Pärssinen 19 v. Kunnianniemieltä sekä Juho Juhon Kukko 31 v. Tiituaalta (oli Swan Riverissä jo vuosina 1905 – 1908).
 Kaikki menivät Mikko Paakelin luo, joka oli tullut v. 1904. Minnesota, Eveleth
 Matti Erikin Wesalainen 24 v. Matkusti Tuomas Kurosen luo.
 20.4.1910, Oregon, Portland
 Aleksander Tahvon Pusa 19 v. Syntynyt Riiskassa, isä oli tälöin myllärinä. Asuivat monella paikkakunnalla, vuonna 1910 Kirvussa. Matkusti August Morénin luo.
 4.5.1910, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Juho Aapron Hynnä 26 v., Aleksandra Hynnä os. Kallio 26 v. ja tytär Ida 2 v. Sakkolan Haparaisista. Aleksandran veljet Matti ja Väinö Kallio olivat tulleet vuonna 1907.
 Juho Aapron Kuisma 26 v. tullut v. 1908 Sakkolan Viiksanlahdesta Vilakkalaan. Perhe lähti perässä v. 1911.
 24.8.1910, Minnesota, Duluth
 Antti Simon Kaasalainen Antti 21 v. Kunnianniimestä, Juho Tuomaan (?) Pärssinen 37 v. Sortanlahdesta, Juho Matin Kaasalainen 20 v. Kaurusta ja Heikki Tuomaan Punkka 21 v. Musakanlahdelta.

Antti Juhon Musakka 24 v. Musakanlahdelta. Tämä on kolmas matka Amerikkaan, aiemmin vuosina 1905 ja 1908 Kanadaan.
 17.9.1910, Minnesota, 4 henkilöä
 Two Harbors
 Tuomas Jaakon Wuohelainen 19 v. Puikkoinen ja Juho Yrjön Hietanen 25 v. Alakylästä.
 Swan River
 Mikko Simon Akkanen 19 v. Hassinmäeltä (palasi v. 1915 ja matkusti uudestaan v. 1917) ja Juho Fredrik Eventiuksen Rantanen 29 v. tuli Räisälästä v. 1892 Hassinmäelle.
 5.10.1910, Minnesota, Duluth
 Karl Juhon Pusa 20 v. ja Matti Juhon Pärssinen 23 v. Pyhäkylästä.
 Juho Willen Talonpoika 24 v. Haapaniemi / Puikkoinen. Juho matkusti ensimmäisen kerran v. 1906 McKeesportiin Pennsylvaniaan ja palasi, nyt Duluthiin.
 15.10.1910, Minnesota, Swan River
 Agneta Lindeman os. Virolainen 30 v.ka lapset Sylvia 3 v. ja Jenny 2 v. Yläpuustista. Puoliso Oskar Lindeman oli lähtenyt huhtikuussa 1909.
 19.10.1910, Minnesota, Duluth
 Antti Juhon Kaasalainen 29 v. ja Anna Kaasalainen os. Kaasalainen 23 v Kahvenitsasta.
 Juho Antin Matikainen 24 v. Konnitsasta.
 9.11.1910, Michigan, Munising
 Aleksander Juhon Hynnä 22 v. Metsäpirtin Koukunniemi, Matti Antin Hännikäinen 22 v. Metsäpirtissä ja Matti Juhon Nalli 18 v. Sakkolan Lohijoki.
 12.11.1910, Michigan, Munising
 Matti Matin Vanhanen 22 v. Sakkolan Ojaniemi. Matkusti Matti Hännikäisen luo (joka lähti pari päivää aiemmin).
 28.12.1910, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Jaakko Iisakin Hankkila 21 v., muutti Kauhajoelta Tiituaan v. 1896.
 Antti Tahvon Kuisma 27 v. (palasi), Viljam Aatamin Valtonen 18 v., Martti Matin Valtonen 29 v. ja Tobias Matin Valtonen 18 v. Sakkolan Haitermaasta.
 25.3.1911, Kanada, Montréal (minne?)
 Juho Antin Pakarinen 27 v. Sortavalasta Pyhäjärvelle v. 1908.
 Onko oikea Juho?
 5.4.1911, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Juho Samulin Karja 28 v. (Raudun Sumpula), Anne Loponen 21 v. (kuka monesta?), Juho Simeonov Tuokko 21 v. (Lapanainen, Metsäpirtti, onko oikea Juho?), Juho Simon Tuokko 23 v. (Kosela, Metsäpirtti, onko oikea?) sekä Aleksanteri Juhon Wiskari 24 v. (Terenttilä, Metsäpirtti)
 29.4.1911, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Helena Kuisma os. Sipiläinen 26 v. ja lapset Arvi 4 v., Onni 3 v. Sakkolan Vilakkalasta. Juho Kuisma oli matkustanut toukokuussa 1910.
 30.8.1911, Ontario, Metagama (Kanada)
 Antti Matin Kaasalainen 21 v. Musakanlahdesta, onko tämä Antti?
 2.9.1911, Michigan, Hancock (Hubbel)
 Juho Paavon Sinkkonen 30 v., tuli Kurkijoelta v. 1896 Enkkuaan. Oli lähtenyt ensimmäisen kerran vuonna 1906, nyt käymässä Suomessa, asuinpaikka Calumet (Hancock), Michigan. Matkusti takaisin Juho Savolaisen luo, joka oli tullut myös vuonna 1906.
 13.11.1911, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Jaakko Aapron Eeva, 46 v. (Sakkolan Valkjärvi), Juho Pekan Kiuru 33 v. (Sakkolan Kelja), Juho Kaapren Naskali 35 v. (Sakkolan Lapinlahti) ja Juho Tuomaan Ollikainen 42 v. (Sakkolan Haparainen)
 6.12.1911, Ontario, Porth Arthur (Kanada)
 Petter Emil Andersin Brederholm 26 v. Metsäpirtin Raaju.
 Petter oli ollut v. 1906 ensimmäinen suvun lähtijä, muita seurasi perässä. Palasi Suomeen syksyllä 1909, avioitui v. 1910.
 6.3.1912, Massachusetts, Boston, (Quincy)
 Jooseppi Mikon Wirkki 26 v. Enkkuaasta. Lähti Matti Vainionpään luo.
 6.4.1912, Minnesota, Duluth
 Heikki Simon Susi 27 v. Metsäpirtistä. Matkusti Frans Tembackan luo.
 13.4.1912, Minnesota, Duluth
 Juho Heikin Pärssinen 23 v. Puikkoisista
 11.5.1912, Massachusetts, Boston (Peabody)
 Juho Jalmari Juhon Kuronen 30 v. (Räisälän Särkisaloon v. 1909) ja Emil Aapron Musakka 22 v. Salitsanranta. Molemmat menivät Sakari Björnin luo.
 20.7.1912, Minnesota, Two Harbors
 Maria Luukkonen os. Pöysti, 42 v. ja lapset Helena 13 v. ja Karoliina 8 v. Suhapaarinasta. Puoliso Tahvo lähtenyt huhtikuussa Sault Ste. Marie'en (Ontario).
 14.9.1912, Minnesota, Two Harbors
 Heikki Antin Hännikäinen 23 v. Yläjärveltä, Juho Juhon Leppänen 19 v. Tolsterniemeltä, Vilppu Heikin Pusa 21 v. Kiskonsaaresta ja Matti Juhon Rautiainen 33v.Enkkuaasta.
 Kaikki menivät Juho Paavon Sinkkosen luo, joka oli edellisenä vuonna käynyt Suomessa. Näyttää muuttaneen Hancock'sta Two Harbors'iin.
 9.10.1912, Minnesota, Two Harbors
 Juho Antin Tomperi 30 v. Tolsterniemestä. Vaimo Anni Tahvon Luukkanen meni perässä elokuussa 1913.
 12.10.1912, Minnesota, Two Harbors
 Juho Juhon Nolo 44 v. ja Juho Juhon Nolo 18 v. Kostermaasta. Palasivat.
 19.10.1912, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Mikko (Antin Juhon) Kuisma 21 v. ja Tahvana (Tahvon Juhon) Kuisma 18 v. Sakkolan Haitermaasta.
 9.11.1912, Minnesota, Ely
 Heikki Heikin Kaasalainen 26 v. Perhe muutti v. 1888 Pyhäjärveltä Kaukolan Järvenpäähän. Perhe tuli perässä kesällä 1913.
 27.11.1912, Minnesota, Two Harbors
 Mikko Antin Pärssinen 21 v. Puikkoisista, palasi.
 21.12.1912, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Emil Simon Lylander 19 v. Metsäpirtin Taipaleesta.
 15.1.1913, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Varpu Brederholm os. Korpelainen 35 v. ja lapset Tyyni 8 v. ja Rauha 6 v. Metsäpirtin Raajusta. Puoliso Anders Viktor oli

matkustanut marraskuussa 1907.
 Mikko Yrjön Wiskari 25 v. Sakkolan Vilakkalasta.
 9.4.1913, yhteensä 9 henkilöä
 Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Tahvo Aatamin Hinkkanen 22 v. (Viisjoki, Metsäpirtti), August Joosepin Saarinen (ent. Lämsä), 23 v. (Korholanjaama, Metsäpirtti), Heikki (Yrjön Paavon) Tuokko 19 v. (Metsäpirtti), Paavo (Yrjön Martin) Tuokko 29 v. (Metsäpirtti) ja Heikki Eliaan Myöhänen 28 v. (Koukunniemi, Metsäpirtti), Heikki oli lähtenyt v. 1907 Swan Riveriin (Minnesota) ja palannut. Nyt uudestaan Amerikkaan.
 Kaikki edellä mainitut Mikko Wiskarin luo, joka oli matkustanut tammikuussa.
 Juho Paavon Kaasalainen 28 v. (Neusaari, Metsäpirtti) ja Kaapro Yrjön Ukkonen 21 v. (Lohijoki Sakkola). Tulivat valtameren yli eri laivalla kuin edellä mainitut.
 Michigan, Kaleva
 Yrjö Varpun Henttonen 26 v. Yläjärveltä ja Yrjö Heikin Hopia 44 v. Yläjärveltä. Yrjö Hopia oli tullut Kalevaan v. 1907 ja palasi nyt Suomen matkaltaan kotiinsa.
 16.4.1913, Massachusetts, Boston (Peabody)
 Juho Juhon Happonen 28 v. Salitsanrannasta. Meni Emil Musakan luo, joka oli matkustanut vuotta aiemmin toukokuussa 1912.
 23.4.1913, Minnesota, Two Harbors
 Antti Juhon Akkanen 41 v. Rotjanlahdelta, Tobias Riston Akkanen 23 v. Enkkuaalta, Eino Kotti 19 v. Gorkkalasta ja Matti Heikin Nännimäinen 21 v. Rahkajärveltä.
 Kaikki matkustivat Matti Rautiaisen luo, joka oli tullut syyskuussa 1912.
 30.4.1913, Minnesota, Duluth
 Yrjö Yrjön Taalikainen 40 v. Rahkajärveltä. Yrjö oli jo vuodet 1909 – 1912 Duluthissa. Vaimo ja tytär tulivat syyskuussa.
 Juho Heikin Tihveräinen 30 v. Enkkuaalta. Palasi.
 Molemmat matkustivat Matti Pakarisen luo, joka oli matkustanut Swan Riveriin v. 1908. Nyt muuttanut Duluthiin.
 17.5.1913, yhteensä 12 lähtijää
 Minnesota, Two Harbors
 Juho Tahvon Nokelainen 21 v. ja Matti Tahvon Nokelainen 23 v. Yläjärveltä. Matti oli ollut aiemmin Duluthissa v. 1909 – 1912. Matkustivat Matti Pakarisen luo, joka oli tullut Swan Riveriin v. 1908, nyt Duluthissa.
 Anna Juhon Kaija 23 v. Kaukola. Matkusti Heikki Kaasalaisen luo, joka oli tullut v. 1912 Elyyn.
 Minnesota, Duluth
 Oskari Pekan Hanski 21 v (tullut Jaakkimasta), Heikki Juhon Nokelainen 23 v., Heikki Tuomaan Talonpoika 21 v. Salitsanrannasta sekä Hilda Jantunen 22 v., tullut Parikkalasta v. 1909.
 Kaikki matkustivat Samuel Kosken luo.
 Minnesota, Bovey
 Kaarlo Mikon Federley 20 v. ja Viljam Juhon Happonen 19 v. Salitsanrannasta.
 Matkustivat Juho Huppusen luo, joka oli tullut Swan Riveriin v. 1908. Nyt Bovey'ssa.
 Massachusetts, Boston (Quincy)
 Aksel Geddala 24 v. (Käkisalmen Norsjoki, suku Kaustisilta), Johannes Mikon Pärssinen 20 v. (Käkisalmen Alapuusti) ja Kustaa Oskarin Sagulin 21 v. (Käkisalmen Yläpuusti).
 Kaikki matkustivat Juho Paavilaisen luo, joka lähti Räisälästä v. 1910.
 23.7.1913, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Antti Heikin Happonen 21 v. (Salitsanranta), Matti Antin Hupponen 20 v. (Konnitsa), Juho Kaasalainen 29 v. (kuka?), Antti Juhon Musakka 27 v. (Musakanlahti, tämä oli Antin neljäs lähtö Amerikkaan) sekä Jaakko Juhon Punkka 28 v. (Musakanlahti). Jaakko oli käynyt Duluthissa (Minnesota) vuonna 1907 ja palannut takaisin. Matkusti nyt uudestaan, vaimo ja neljä lasta tulivat norjalaisaluksella perässä v. 1915.
 20.8.1913, määränpää Vancouver, Kanada
 Olli Laurin Kaasalainen 34 v. Kiimajärvi. ja Anna Kaasalainen 23 v. (Ollin puoliso?)
 23.8.1913, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Matti Juhon Hupponen 19 v. ja Pekkka Juhon Hupponen 28 v. Patoisista ja Juho Mikon Pohjolainen, 23 v. Räisälän Melnitsanpellostasta.
 27.8.1913, Minnesota, Two Harbors
 Anni Tomperi os. Luukkanen Anni 27 v. Kivipaarinasta. Puoliso meni vuonna 1912.
 30.8.1913, Minnesota, Two Harbors
 Maria Taalikainen os. Hämäläinen 37 v. ja tytär Anni 11 v. Rahkajärveltä. Perheen isä Yrjö matkusti Duluthiin toukokuussa. Lienee muuttanut Two Harboriin.
 22.11.1913, Minnesota, Duluth
 Simo Paavon Kaasalainen 22 v. ja Aleksander Tuomaan Pulakka 22 v. Metsäpirtin Neusaaresta.
 Molemmat matkustivat Jaakko Heikkosen luo.
 17.1.1914, Massachusetts, Fitchburg
 Aleksanteri Pietarin Kaasalainen 22 v. synt. Musakanlahti, lähti Viipurista. Matkusti Kusti Nenosen luo, joka oli matkustanut lokakuussa 1913.
 1.4.1914, Minnesota, Two Harbors
 Anna Leena Kuronen os. Määttänen 28 v. ja poika Juuso 6 v. Sortanlahdesta. Puoliso Juho muutti Amerikkaan v. 1910 ja Juuso lähti myöhemmin Venäjälle ja hävisi.
 22.4.1914, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Antti Antin Kukko 24 v. Saapru, Mikko Juhon Nännimäinen 18 v. ja Matti Mikon Pärssinen 25 v. Haapaniemi
 9.5.1914, Minnesota, Two Harbors
 Matti Heikin Pusa 18 v. Haapaniimestä.
 16.5.1914, Ontario, Port Arthur (Kanada)
 Yrjö Juhon Kukko 29 v. Matiskalasta. Tämä oli Yrjön kolmas lähtö.

Ensimmäisen maailmansodan alku elokuun alussa lopetti matkat joksikin aikaa.

Isä-Erkin evakkotien jalanjäljissä kesällä 2017

Tuokiokuvia evakkotien varrelta

Jatkosodan loppuvaiheista ja Neuvostoliiton suurhyökkäyksestä Karjalan Kannakselle tulee tänä kesänä kuluneeksi 75 vuotta. Vaikka aihetta juhlimiseen ei ole, niin Koti-Karjalasta lähdön muistot ja tapahtumat evakkotien varrelta ovat osa karjalaisen kansan tarinaa. Maritta Tähtinen (os. Pärssinen, isä Erkki Pärssinen Vpl. Pyhäjärven Kahvenitsasta) kulki toissa vuonna evakkotiellä kauneimman kesän aikaan kirjaten ylös tunnelmia ja tuokiokuvia reitin varrelta.

Matkaamme Rautjärvelle isä-Erkin evakkotietä seurailemaan. Ensin rajan pintaan Mietttilän vanhalla kasarmille, jonne on avattu Kollaa & Simo Häyhä-museo. Kuuntelemme oppaan selostusta talvisodasta. Mielessäni on päälimäisenä jatkosodan kesä 1944 ja josain näillä main kulkenet karjalaisevakot. Kerron oppaalle etsiväni isäni evakkotietä rajan takaa Ilmeen kylästä Rautjärven asemalle. Hän hymyilee ja viittaa minut seinällä olevan kartan luo. Siinä ne maamerkit ovat – Ilmee, Rautjärven kahtia halkaissut valtakunnan raja, Mietttilä.

-Tuota tietä, tuota mitä tekin tänne ajoitte, isäsi kulki! - Löytyykö se tie rajalle vieläkin, voiko sinne ajaa?

-Ajakaa tuonne itään päin vähän matkaa, sitten käännytte oikealle Variksenkylään. Jos ajatte liian pitkälle, teidät kyllä käännytetään takaisin!

22.6.1944 aikaisin aamuyöllä kuului koputus isä-Erkin kodin ovella Heinosisissa. Sotilas ilmoitti, että karjan ajajineen oli kahden tunnin kuluttua oltava Niukkasten naapuritalon luona, Särkisalon tienhaarassa. Isä kaksoisveljensä Eskon ja Helli-siskon kanssa tekivät työtä käskettyä. Maria-äiti nuorempien lasten ja vanhan Varpu-äitinsä kanssa olivat jo pari päivää aiemmin nousseet evakkojunaan. Koska maanteillä oli ruuhkaa, kolonna joutui odottelemaan päivän Särkisalossa. Isä ja Helli ajoivat lehmät ja hevoset Räisälän Unnunkosken ja Rautjärven Ilmeen kylän kautta uudelle rajalle. Näin kertoo isä kyläkirjassa.

Esko muisteli, miten hän jäi huolehtimaan pienkarjan pääsystä evakkojuunaan. Sitten hänet haettiin Käkisalmen Marjalanniemeen raskaana olevaa Hilka-sisko, Lauri-poikaa ja

Arvi-miehensä sukulaisia auttamaan. Kyläläiset kotiäimiseen kulkivat Unnunkosken ja Kirvun Oja-järven kautta Rautjärvelle Laikon asemalle, josta päästiin junaan. Esko muisteli, miten Taavetin kohdalla taivaalle ilmestyi lentokoneita, jotka pommittivat rataa. Juna peruutti ja kaikeksi onneksi sekä juna että rata säilyivät ehjinä. Määräasema oli Lapua, josta maanteitse Ylistaroon – Junkkareitten evakkopaikkaan. Sieltä Esko matkusti Keuruulle, minne pyhäjärveläisiä evakuoitiin.

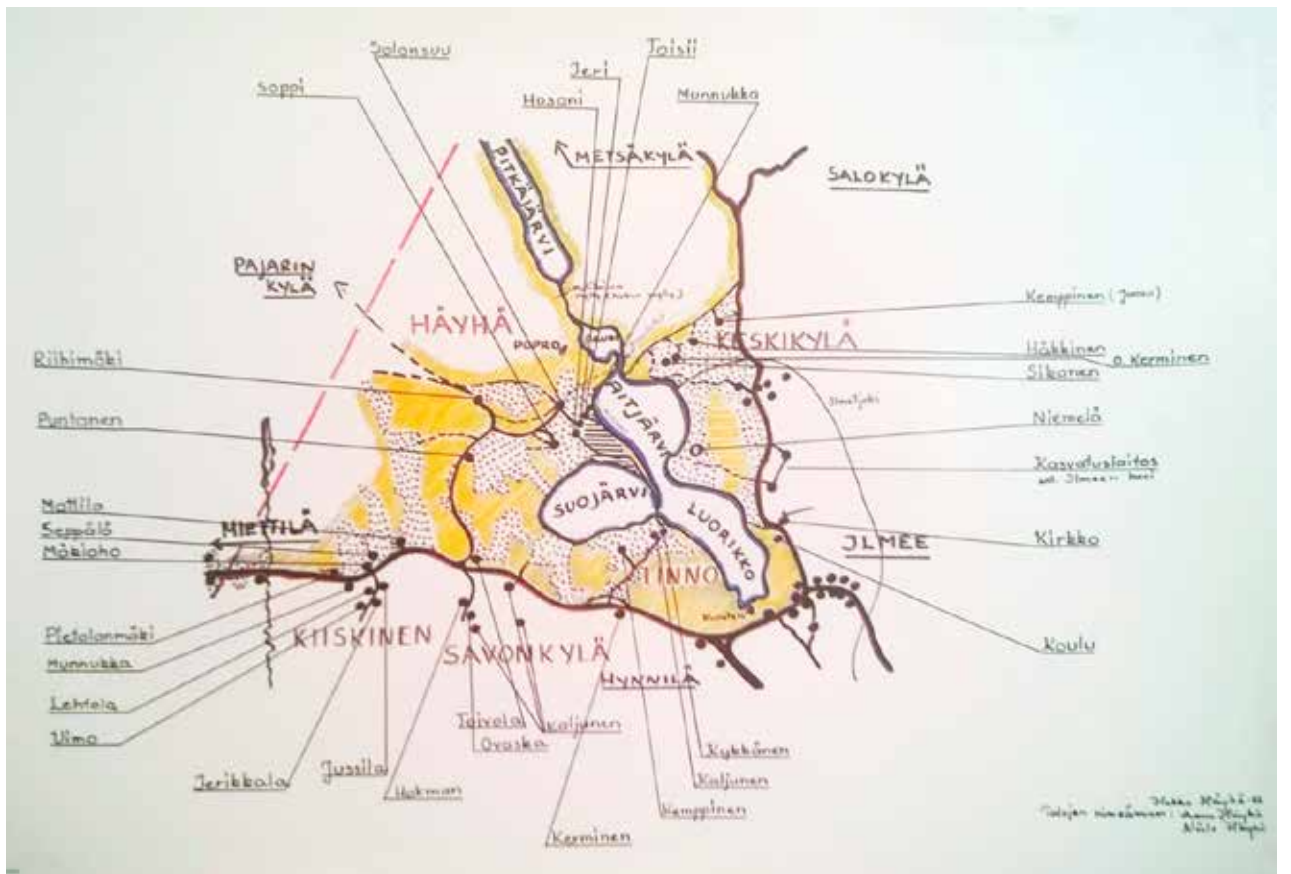
Niittykukat reunustavat loivasti mutkittelevaa, kotoista Variksenkylän hiekkatietä. Jokunen maa-laistalo, peltoja, laitumia, rehevää metsää. Nyt näkyy puunrungoissa keltaisia nauhoja, joissa mustalla teksti Rajavyöhyke. Tien reunassa huomaan kivi-paaden, jossa teksti 'Moskovan rauhan raja kulki tästä 13.3.-30.8.1940'. Siniorvokkiruukku on kiven juurella. Jatkamme matkaa rajavyöhykekytettiin asti. Mahtavat kuuset vartiassa kyltin taustalla. Huomaan valvontakameran lyhtypylväessä. Mistä se tulee? Pelko. Vavisten nousen autosta. On aivan hiljaista. Pitäähän tästä saada kuva.

Kävelen hiljaa takaisin päin. Kesäyön valo, sinivalkoinen piennar – kissankelloja ja valkomataraa...

Tätä tietä käveli isä evakkoon kahteen kertaan vuonna 1944 – kesäkuussa Hellin kanssa, syyskuussa sukulaismiesten Matin ja Arvon kanssa. Loppukeksillä Aati-äijä ja viisitoistavuotiaat kaksospojat olivat työvelvollisina matkustaneet sadonkorjuuseen Pyhäjärvelle Keuruun evakkopaikasta. Viljelypäällikkö Matin johdolla puinnit jatkuivat välirauhan solmimiseen 19.9.1944 asti. Vähäiset tavarat koottiin, oli aika hyvästellä Pyhäjärvi. Arvo muistaa miten sotilailta Nuorisoseuran talolle jäänyt vaseliinipurkkikin otettiin evakkokuormaan. Aati ja Esko matkasivat junalla takaisin Keuruulle. Isä-Erkki määrättiin hevosten ajajaksi: 'Me hevosajat kokoonnuimme 21.9. klo 10 mennessä Alakylän tienristille, josta yhteisenä kolonnana matka jatkui ensin kohti Käkisalmea. Py-sähdyimme Kokkomäellä ja loimme haikain mielin viimeisen katseen kuulakkaassa syysaurion loisteessa kylpevää Pyhäjärveä ja synnyinseutuamme kohti. Meitä oli tässä hevoskolon-

Rautjärven Mietttilän vanha kasarmirakennus, nykyään Kollaa – Simo Häyhä museo.

Rautjärven vanha kartta, jossa näkyy evakkotie Ilmeeltä Mietttilän kylään kohti rautatieasemaa. Ilmeellä yövyttiin heinäsuovassa.

nassa 15 miestä ja yksi naisen kuormineen. Kolmantena matkapäivänä ylitettiin jo uusi valtakunnan raja ja tultiin Rautjärven aseman tuntumaan.

Arvo muisteli matkalaisten yöpyneen heinäsuovissa Käkisalmen maa-laiskunnan Pörsykyssä ja Hiitolassa. Kolmas yö nukuttiin suulissa Rautjärven Ilmeellä. Yöuni keskeytyi sotilaiden tullessa evakuoimaan heiniä. Rautjärven asemalle päästyä tuttu asemapäällikkö järjesti matkalaisille kaksi suurta junanvaunua. Isä-Erkki on kertonut, miten näissä avovaunuissa evakot matkasivat 'viisi vuorokautta sadetta, tuulta ja kylmääkin

kokien. Haapamäen-Keuruun asemilla vaunumme purettiin.' Perille päästyä vastassa oli Arvo, junalla sinne ehtinyt. Arvo muisteli miten tavaroiden purkaminen ja lastaaminen kesti iltamyöhään. Niinpä he isä-Matin ja Erkin kanssa yöpyivät Keuruun vanhan kirkon lattialla! Matti jakoi vaseliinia hevosmiehille kehoittaen rasvaamaan kärryjen akselit. Riittoisaa vaseliinia käytettiin vuosien päästä vielä Kiikassakin. Monivaiheisen evakkomatkan jälkeen pääsivät nuorukaiset lopulta omaistensa luo – isä Kortemäelle, Arvo ja Matti hevoskärreillä Vilppulan Kolhoon. Siellä ollessa Matti kerran huo-

masi 'tunnetun näköisen pekureen' erään talon pihasa. Neuvottelun jälkeen pekureki palasi omistajalleen.

Rautjärven rantaa seuraillen poikkeamme kauniiseen vaaleaan puukirkkoon. Poikkesivatko evakot läheisellä pitäjäntuvalla, jossa lotat jakoivat väsyneille ja nälkäisille vettä ja ruokaa? Kuoppaista, lätäköistä kylätietä reunustaa tyhjiin jääneitä taloja, rehevää puustoa. Pieni viitta ohjaa rautatieasemalle. Ahomansikoita kasvaa runsaasti heinikossa. Asemapihalla seisoo nainen kädessään pieni ämpäri. Hän astuu meitä kohti ja hymyilee.

-Mansikoitako olet poimimassa? Nainen kääntyy

poispäin jotain mutisten ja lähtee kävelemään ohi uudehkon huoltorakennuksen, sähköistetyt radan reunaa ämpäri heiluen. Oliko hän venäläinen? Keltaisen asemarakennuksen seinässä lukee Rautjärvi. Ikkunat on peitetty vanereilla. Ruskeaa ovea on tuhrittu valkoisella maalilla. Heinittyneelle ratapihalle on rakennettu punavalkoinen linkkitorni aivan asemarakennuksen viereen. Kaksi riippupihlajaa ja valtava sireeni ovat levittäytyneet radan ja aseman väliin meneestä kertoen. Painostava hiljaisuus, istahdan aseman kivirappusille. Kautti niittykukat ruosteisten kiskojen väleissä – kissan-

Kirjoittaja Rautjärven Variksenkylän rajavyöhykkeellä. Tätä tietä evakkokolonna matkasi Pyhäjärveltä kohti Rautjärven rautatie-asemaa.

Rautjärven asemarakennus seisoo nyt tyhjiään.

kelloja, puna-apiloita, valkomataraa. Ilahduttivatko ne silloinkin? Kertoivatko ne Luojan huolenpidosta kaiken vaikeankin keskellä?

Tälle asemalle päätyivät isä ja Helli-sisko lemmiä ja hevosia ajaen käveltyään Pyhäjärveltä noin sata kilometriä kesäkuun lopulla 1944. Junakuljetusta ei järjestynyt. 'Karjanajajien joukko kulki asemalta asemalle ja koetti saada vauunun karjalleen, mutta usein tuloksetta, aina neuvottiin vain jatkamaan. Monelta kuluivat kengät rikki ja lehmillä sorkat niin pahoiksi, että ne oli teuraaksi toimitettava. Ruoka- ja rehupula vaivasi matkalaisia. Yövyttävä oli säästä riippumatta laidoissa ja taivasalla.' Muistan isän kertoneen, miten he Helli-siskon kanssa yöpyivät jopa kärrien alla. Miten häntä kiusattiin murteen tähden, miten hän opetteli kirjakielen. Mie en enää sano mie ja sie, vaan minä ja sinä...

Helli-tätini on muistellut: 'Kävelin Pyhäjärveltä Putikkoon paljain jaloin. Rantasalmelta kävelin jälleen Joroisten asemalla.' Helli muisteli kulkeneensa tuon evakkotien yksin. Tunsiko hän niin suurta vastuuta ja turvattomuutta, että koki olevansa totaalisen yksin? Nuoremasta pikkuveljestä ei ollut jakamaan huolta ja ikävää? Huoli rintamalla olevasta Jaakosta – rakastetusta...

Illalla ajamme etsimään Parikkalan Tyrjää, sotahistoriasta kuulua kylää. Hämärtyvä kesäilta, kaunista koivikkometsää, rajavyöhykenauhoja, ei muita kulkijoita – jännittää. Tuolla keltaisena kukkivan rypsipellon takana siintää Tyrjänjärvi. Sen itäpuolella käytiin jatkosodan alun kovimmat taistelut. Nykyinen raja kulkee järven poikki.

Kaksi proomua, hinaaja, hevosia ja evakoita Punkaharjun Putikossa kesällä 1944. Auvisen sahan lastauslaituri.

Sama laiturialue huviveneiden käytössä kesällä 2017.

Sota on kaukana ja lähellä.

Etsimme Punkaharjun Putikon asemaa ja saviseppää, jolla museotutkijan mukaan pitäisi olla tietoa evakoitten proomukuljetuksista. Yksi harvoista tiedonjyväsistä, joiden myötä isän evakkotietä olen etsimässä. Asema löytyy kauniin, uinuvan kylän laidalta. Heti valtaa tuttuuden tunne. Sehän on aivan samanlainen kuin Keuruun asemarakennus, vain väriltään eri.

Aseman edessä on ruostuneet, heinittyneet kiskot – muistona ajasta,

jolloin junat pysähtyivät, tavaraa lastattiin, ihmisiä tuli ja meni. Aseman varistorakennuksen pöydillä ja ikkunoilla on saviseppän töitä näytteillä. Pian ilmestyy seppäkin paikalle. Hän kertoo paikasta ja esineistä. Mieltäni polttaa proomuasiat. Tuskin saan sanottua, että minua kiinnostaa tämän paikan historia sota-ajalta, kun seppä kääntyy sivupöydän luo.

- Ai te tulitte nyt, tässä minulla onkin näitä vanhoja kuvia. Minua oli odotettu! Museotutkija oli soittanut ja kertonut tällaisen

matkailijan olevan liikkeellä. Sanoja, kuvia, papereita tulvi sepän suusta ja käsistä. Kyllä, tuossa ihan lähellä oli Auvisen saha, joka kuljetti sahatavaraa proomuilla Viipuriin, Uraan satamaan. Tässä on vanhoja valokuvia saha-alueesta ja proomusatamasta. Samoil-la proomuilla kuljetettiin evakoita tavarakuormineen sotaa pakoon.

-Tässä on tällainen valokuva! Joku on sen minulle antanut. Siinä on kaksi proomua, hinaaja, hevoskuormia, evakoita. Siinä on sinun isäsi, sanoo seppä

ojentaan minulle vanhan valokuvan. Liikutun kyyneleihin. Sekä oma että sepän sydän takovat samaan tahtiin. Tuijotan tuijottamasta päästyäni kuvaa. Tästä isä kertoi, tästä hän mainitsi kyläkirjassaan. Se kaikki on tässä ja nyt. Se kaikki on totta.

Kylä kukoisti sahan toimiessa, vähitellen kaikki hiljeni. Joku laivayrittäjä omistaa nyt saha-alueen,

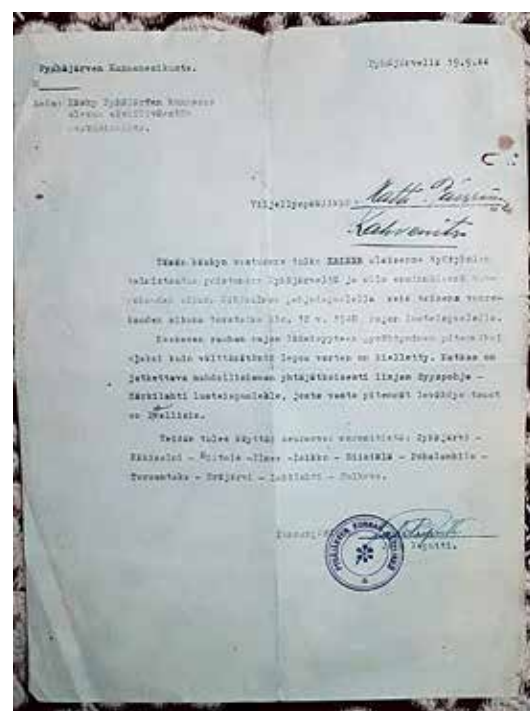
sinne ei ole enää asiaa. Nykyinen laivalaituri on aivan samassa kohtaa kuin sahan vanha lastauslaituri. Seppä neuvoo reitin sahalle.

Jatkuu seuraavassa lehdessä

MARITTA TÄHTINEN, os. Pärssinen, isänsä Erkki Pärssinen, Vpl. Pyhäjärven Kahvenitsasta

Lähteet:

- Alakylän ja Kahvenitsan koulupiirin kyläkirja, v. 2006
- isä-Erkin, Esko-sedän, Helli-tädin, Arvo ja Orjo Pärssisen muistelmat
- Savonlinnan maakuntamuseon tutkijan Jorma Hytösen haastattelu sähköpostitse
- Kollaa – Simo Häyhä-museon oppaan haastattelu
- Putikon saviseppä Hannu Sairasen haastattelu ja arkistot
- Joroisten Sankarivainajien matrikkeli
- Mikkelin Päämajamuseon kokoelmat

Vpl. Pyhäjärven Kahvenitsan alueen viljelypäällikkö Matti Pärssinen sai oheisen käskyn 19.9.1944. Vaikka olot olivat epävarmat, toimi käskynanto kuitenkin järjestelmällisesti ja reitiohjeet ja aikataulut olivat selkeät. Tuolloin 15 vuotias Matti poika Arvo Pärssinen kertoo, että reittiä noudatettiin alkumatkan osalta täsmällisesti mutta onneksi rautatiekyyti järjestyi hieman aikaisemmin ja matkateko helpottui.

Vpl. Pyhäjärvi-juhlat Huittisissa 21.7.2019

Huittislaisen maatalousyrittäjän Sari Hajunmaan kiireiset päivät

Karjalaisinta Sari Harjunmaassa on höpöttely toisten ihmisten kanssa. Hänet saa nauramaan ja laulamaan perhe, ystävät ja harrastukset. Orivedeltä kotoisin olevan Sarin (os.Hassi) juuret ovat Vpl. Pyhäjärven Yläjärveltä talosta numero 14. Sieltä on lähtöisin vaari, isänsä Aarne Hassi.

Nykyisin perhe viljelee Vesa-puolison kotitilaa Huittisten Jokisivulla aivan kultakaivoksen naapurissa. Lapsia heillä on Inari, Niilo ja Malla. Ruuhkavuosia maatalousyrittäjänä elävän pariskunnan vähäinen vapaa-aika kuluukin lasten harrastuksissa jalkapallolokentän laidalla. Vaikka Pyhäjärvi-juhlat ovat tänä kesänä lähellä, Huittisissa, ei ole varmaa, ehtiikö perhe juhlille, sillä samaan viikonloppuun osuu yhteinen lahjaretki.

Huittislaisten Sari ja Vesa Harjunmaan yritys on

nellään pääasiassa sisätiloissa. Aikanaan tuotantosuuntaa miettiessä kaikki sika-, nauta- ja broilerintuotantokin oli pohdinnassa, mutta kun paikkakunnalla toinen luomumunien tuottaja lopetti, jäi tilaa hyvin tälle tuotantosuunnalle. Kanat ovat sitä paitsi fiksua, mukavia ja huvittavia eläimiä. Kun ne voivat hyvin, ne myös tuottavat hyvin niin määrällisesti kuin laadullisesti.

Kaistin tilan kanat tulevat Haaviston siitoskanalasta. Brown Nick kanarodun nimi saattaa tuoda mieleen Britannian entisen maatalousministerin. Rotu tuli valituksi tilalle yhteistyössä Satamunan kanssa. Se ei ole ehkä kaikkein tehokkain munintarotu, mutta toisaalta kanat ovat kestäviä ja seurallisia. Luomukanalan tilat ovat kanoille väljät ja mahdollistavat hyvin laadukkaan käytäytymisen.

Sari ja Vesa Harjunmaan kanalassa voivat hyvin, sekä kanat, että isäntäpari.

Luomukananmunat ovat kaupan suosituin luomutuote.

Kaistin tila. Se on kehittyvä luomutila, jonka päätuotantosuunta on luomukananmunantuotanto. Tilalla viljelyksessä noin 240 ha peltoa vuokraamme. Tänä vuonna kaikki pellot ovat luomussa. Tilalla viljellään ohraa, syysvehnää, ruista, kauraa, hernetta ja nurmea. Osa sadosta käytetään eläimille ja osa myydään. Tila työllistää yrittäjäparin lisäksi yhden henkilön kanalalla sekä lisäksi yhden henkilön kasvukaudella.

Luomukananmunat ovat suosituin luomutuote

Luomukananmunien tuottajiksi he päätyivät koska se on tulevaisuuden tuotantomuoto ja taloudellisesti kannattavaa. Perhe investoi kaarihalliseen kanalaan. Munintakanalassa työsken-

Pykälän perusteella luomukanoilla on ulkoilutilaa oltava 4 neliötä per kana. Vertailun vuoksi esimerkiksi lampaille riittää sääntöjen mukaan 2,5 neliötä. Laidunta kanoilla on Kaistin tilalla peräti 2,4 hehtaaria. Niillä on myös katettu talvipuutarha, johon niille tuodaan sinimailaspitoista rehua.

Suomessa tuotettiin viimevuonna luomumunia yhteensä 3,9 kiloa, mikä on kolme kertaa enemmän kuin vuonna 2008. Luomukanaloita koko Suomessa on n. 50. Luomumunat ovat luomutuotteista suosituimpia. Luomumunien markkinaosuus on noin 17% kun keskimäärin luomutuotteitten osuus on vain 2,3%. Eroa on myös rehustuksessa. Luomukanojen rehu on luomutu-

tettua, eikä niitä saa ruokkia muuntogeenisellä soijalla. Ihmiset ovat valmiita maksamaan kanojen hyvinvoinnista ja tuotantotavan kalleudesta, kun vastineena on sitten maukkaat ja eettisesti kestävät ja ympäristöä vähemmän kuormittavat kananmunat.

Maatalousyrittäjän tyypillinen päivä on toimintaa täynnä. Aamupäivä menee kanalalla, siellä syötetään, juotetaan, siistitään ja kerätään niitä munia. Iltapäivä meneekin sitten paperi- ja kotihommissa. Luomutuotanto vaatii paljon paperitöitä ja maataloustuotanto EU:ssa sisältää aikalailla byrokratiaa. Mutta mielenkiintoista kanojen pito on ja palkitsevaa. Aina oppii jotain uutta. Koskaan ei kaiki suju niin kuin haluaisi ja vaikka kuinka yrittäisi.

Monipuolisella luomuravinnolla ruokittujen kanojen munissa on väriä ja makua.

Kaistin tilan kanalassakin pääasiassa lattialla elelevät kanat eivät välttämättä kaikki osaa nousta ylös orsille munimaan. Lattiamunien keräilyssä purujen seasta on oma hommansa.

Huittisissa on hyvä olla maatalousyrittäjänä. Maataloudella on vahva jalansija ja seudulla arvostetaan paikallista sekä kotimaista ruokaa. Satakunta on vahva ruokamaakunta, jossa tuotetaan monenlaisia maataloustuotteita. Satakunnassa myös arvostetaan oman maakunnan tuotteita. Yrittäjyyteen saa intoa ja voimia siitä, että omalla työllä tekee itselle ja perheelle elannon. Tienistä tulee sen mukaan, kuinka paljon itse jaksaa töitä tehdä. Suomessa maatalousyrittäjänä on haasteellista johtuen ilmastosta, byrokratiasta ja maatalouden

huonosta kannattavuudesta. Toisaalta motivoivaa on halu saada parempia tuloksia ja kehittää tuotantoa. Myös sukupolvien työn jatkuvuus on maatalon pidon perusaatteita.

Iloinen karjalainen mukana perinnetyössä

Sari Harjunmaa on kiireisen yrittäjä ja äiti -arkensa lisäksi mukana myös karjalaisessa perinnetyössä. Hän on mukana Huittisten Karjalaseuran toiminnassa ja vaarin kotiseudun perinnetyötä jatkavan Pyhäjärvi -säätiön hallituksen varajäsenenä. Vpl. Pyhäjärvellä Sari ei itse vielä ole ehtinyt käymään, vaikka suunnitelmissa se on monesti ollut. Mutta hänen satakuntalainen puolisonsa Vesa on kyllä Pyhäjärvellä käynyt.

”Olen mukana toiminnassa, koska siinäkin opin koko ajan uutta karjalaisista ja karjalaisuudesta. Näissä joukoissa tapaa mielenkiintoisia ihmisiä ja minä kun tykkään höpötellä toisten kanssa. Perinnetyössä muutenkin on mukana sukupolvien ketju. Itsekin toivoo, että lapsista joku haluaisi sitten aikanaan jatkaa tilanpitoa” summaa Sari ajatuksiaan.

RIIKKA SALOKANNEL
Kuvat YRJÖ INKINEN

Vpl. Pyhäjärvi-juhlat Huittisissa 21.7.2019

Huittisten naiset valmiina tuleviin Pyhäjärvi –juhliin 21.7.2019

Huittisten Karjalaseuran naistoimikunta kokoontui hyvissä ajoin ennen tulevia kesän juhlia. Jo viime syksynä, kun alustavasti juhlien ravintola-asiaa mietittiin, naistoimikunta päätti yksimielisesti ottaa koko paletin hoitaakseen.

Juhlapaikaksi seuran hallitus päätyi valitsemaan seurakuntakeskuksen. Yksi tärkeä tekijä on kohtalaisen hyvä keittiö ja toinen ns. pikkukeittiö, jota voi käyttää esim. kahvitukseen. Juhlavieraiden käytössä on kaikki salit, jotka yhdistetään samaksi tilaksi. Lisäksi ovat eteisaulat ja takkahuone, joissa voi seurustella ja haastaa ”kiel kakkaraa”.

Toinen mielestämme

hyvä asia on, että juhlapaikka on lähellä kirkkoa. Kirkolta ja sankarihaudalta on vain n.200 metriä juhlapaikalle. Esimerkiksi autoja ei tarvitse siirtää erikseen kirkon jälkeen minnekään. Myös urheilukentälle on kirkolta vain n.400 metriä.

Naiset antavat meille miehille hyvää esimerkkiä siitä, että kannattaa olla ajoissa liikkeellä näidenkin asioiden suhteen. Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Suomen kesä ja varsinkin kevät on lyhyt. Ennen kuin huomaamme on Jussin päivät. Ainakin meillä vanhemmilla tuntuu, että aina on perjantai. Seuraavissa Pyhäjärvi – lehdissä kerro-

Kaksi Merjaa kuin marjaa
Vas. Merja Evala, yhteyshenkilö seurakuntaan ja Merja Inkinen, naistoimikunnan pj.

taan lisää juttuja ja tietoja juhlien tiimoilta. Hyvää kevättä teille kaikille!

HEIKKI KIISKI, juhlatiimikunnan puheenjohtaja.

Naistoimikunta palaverissa.
Vas. Seija Jokinen, Arja Tuominen, Arja Ojala Oik. Merja Inkinen, Merja Evala, Marjatta Kinanen, Aira Lähtenmäki (kuvasta puuttuvat: Sari Harjunmaa, Maili Huppunen ja Erja Kiiski).

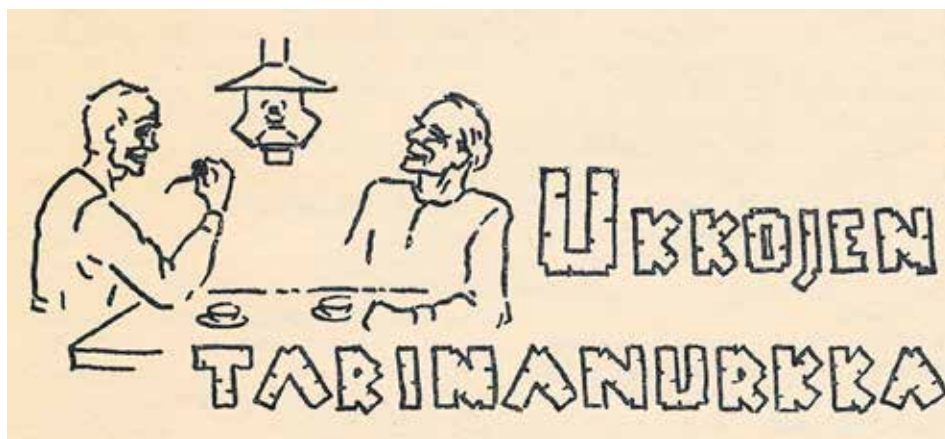
Eräät vihkiäiset

Ollin-Vilistä on kirjoitettu lehtemme palstoilla ja tehty hänestä myös kysymyksiä. Kun Vili oli eräs pitäjämme keskeisimpiä henkilöitä alallaan, niin kertoilupa niistä vielä hiukan, sekä hänen viimeisistä vaiheistaan. Vilin äiti oli pojalleen aikanaan kertonut: ”Ei sinusta ole avioliittoon menijäksi, kun pikkupoikana hevosen selästä putosit ja itseäsi tärytit”. Tätä ohjetta Vili ei ottanut täydestä, vaan pikemminkin väitteen tekijää arvosteli tähtäneeksi.

Aina kun kesä syksyyn kallistui, joutui Vili kuin tulisen hiilien päälle ja hoki: ”En uo jouluu eukotta, en uo, en uo. Jouluksi on eukko saatava”. Vertailun kohteita oli hänellä monia samassa kylässä rippikoulukavereita, jotka olivat jo aikaa sitten akoittuneet, vaikka olivat Vilin mielestä puolihulluja miehiä.

Aina vaan kävi joulujoululta siten, että eukkoa ei Vilin piirtänyt ilmestynyt, Tytöt hänen mielestään olivat rahallisesti arvokasta tavaraa. Joutuihan jokainen kyläkunnan sulhanen maksamaan Vilille morsiamestaan vähintään tupakka-askin hinnan. Poikkeuksetta leikkiin jokainen sulhanen yhtyi ja maksoi morsiamestaan pyydetyn hinnan. Leikkiin yhtyi pitäjän kirkkoherrakin, luvaten Vilille laittaa hänet kuulutukselle, jos tuo morsiamen pappilaan.

Pappilaan meno morsiamen kanssa Vililtä jäi, mutta asiat hoidettiin kyläkunnan toimesta siten että kerran Vili oikein sydämensä pohjasta sanoi

tahdon. Vili oli ihastunut vieraalta paikkakunnalta tulleen tyttöön, jota hän oitis kosi ja sai myönteisen vastauksen. Näin avioliitto tuli päivän kysymykseksi, joka järjestyi kuin itsestään eräänä talvisena päivänä, Inkisen Annin kahvilassa Pyhäjärven asemalla. Tapaukseen tarvittiin

kyläkunnasta monta avustajaa todistajineen aina vihkiäisiin saakka, jonka tuli sääntöjen mukaan olla Konevitsan munkki, koska morsian muka oli katolilainen. Sulhaselle selitettiin, että katolisen vihkimiskäytännön mukaan sulhanen ei saa tavata morsianta vihkimispäivänä aikaisemmin ennen kuin vihkimistilaisuudessa papin edessä. Puhelimen välityksellä hankittiin vihkiäjä, joka saapui täsmälleen sovittuna aikana munkin viittaan pukeutuneena, pitkin partoineen. Sulhanen oli pukeutunut omaan, joskin kuluneeseen frakkipukuunsa, kun taas morsian tuotiin tilaisuuteen valkoiseen nunnakaapuun verhoutuneena siten, että tuskin silmiä näky. Teatterissa papin osaa onnistuneesti esitti puuliikemies Arvi Ikävalko.

Morsiamen pituus alkuun herätti sulhasessa epäilyksiä, mutta hänelle selitettiin sen johtuvan korkeista kengänkoroista.

Vihkimisen aikana papin tekemään kysymykseen ”tahdotko” vastasi sulhanen sellaisella paatoksella, ettei kenellekään asia jäänyt epäselväksi. Vihkimisen jälkeen seurasi ”rituaaliin” kuuluva vihittyjen keskeinen halaaaminen, jonka morsian suoritti niin rajusti, että sulhaselta oli henki salpaantua. Sen jälkeen tapahtui huntujen poisto, jonka sisältä paljastui pitkänhuiskea poika, Tontin Antti. Sulhasen huomattua petoksen tapahtuneen, alkoi hänen silmistään tulvimalla kyyneleet vuotaa, jotka paisuivat karpalon kokoisiksi. Ensi-iskusta toinnuttuaan sulhanen paiskasi tuolilta morsiuspuvun lattialle ja lapatossut jalassaan keikkui morsiuskukat tuusannus-kaksi.

Jatkosodan aikana Pyhäjärven tultua vallatuksi, ryhtyi päämaja järjestämään myös montrualaisille matkustuslupia entisille kotiseuduilleen. Olli-Vilin muuttovietti oli kerrassaan valtava. Olihan hänkin jättänyt irtainomaisuutensa talvisodan jälkeen Montrualle, jonka pelastaminen edellytti henkilökohtaista toimintaa. Kadoksissa olevaan omaisuuteensa sisältyi polkupyörä, heteka, frakkipuku ja ylioppilaslakki ilman lyyraa, kaikki kovasti

kuluneita. Mainitun omaisuuden pelastamisesta huolimatta hänen matkustuslupaan saantinsa oli kiven alla.

Kylänmiehet yksissä tuumin katsoivat velvollisuudekseen viedä oma kasvattiensa Olli-Vili mukanaan Montrualle, pois outojen ihmisten joukosta Keikyältä. Erään naapurin muuttomatkan yhteydessä Vili sai oivan tilaisuuden matkustaa vuorokausia jäniksenä mullivaunussa kaikenlaisen kaman joukkoon piiloutuneena, läpi lukuisten tarkastusten Pyhäjärvelle. Matkustus kylmässä tavaravaunussa maraskuisessa säässä ehkä oli alkusynä Vilin viimeiseen sairauteensa, jota mainittiin ”mustaksiruuksiksi”. Pyhäjärven kunnan esikunnan toimesta Olli-Vili passitettiin Rauhan piirimielisairaalaan saamaan hoitoa. Siellä hän kohtasi matkansa päin, Karjalan mullassa, Joutsenon hautausmaalla on vähään tyytyvän, iloisien miesten, Vili Pirisen lepopaikka.

JUHO PÄRSSINEN

Mauri Hauhia
Poimittu Vpl Pyhäjärvi-lehdestä nro 2/1967

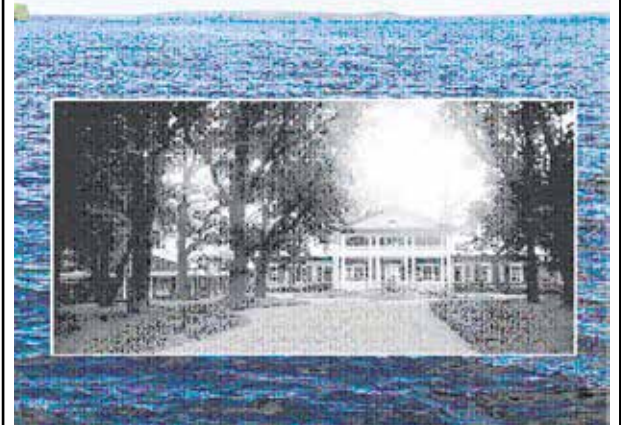
vpl. Pyhäjärvi

Kotisivut osoitteessa:

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Taubilan kartano

- lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan

Historiallista lukemista itselle tai hyvä lahjavinkki:

Hanki lahjaksi uutuuskirja sukulaisille ja ystäville!
Taubilan kartano - Lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan, 176 sivua n. 150 valokuvaa koko B5, hinta vain 30 euroa.

Kaunista Vpl Pyhäjärveä, osat I ja II yhteensä 736 sivua. Koko A4. Hinta vain 95 euroa.

Suvannon seutu 1917-1921 elämää ja ihmiskohtaloita 335 sivua. Koko B5, hinta vain 40 euroa.

Hintoihin lisätään toimituskulut.

Lisätietoa ja tilaukset:
taubila@pp.inet.fi tai 040 021 3369
seija.jokinen@netti.fi tai 040 835 5820
Noudettavissa myös hallituksen jäseniltä ilman lähetyksaluja.
Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>

Vpl Pyhäkylä-Seura

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Adressit:
Karjalanneito, Pyhäjärven kirkon alttaritaulu, Kullerot, Valoisa polku ja Iiris. Addressi sisältää kaksi tai useampia sisälehtivaihtoehtoja, joista voi valita sopivimman ja poistaa ylimääräiset. Hinta 12 euroa kappale + postituskulut.

Tilaukset:
Pirjo Kiiala,
puh. 044 281 5047 tai
pirjo.kiiala@gmail.com.

Vpl. Pyhäjärvi-tuotteita edullisesti lahjaksi ja omaan käyttöön

Hanki nyt **vaakunapaita**, aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL. Erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy valkoisena pyöreällä tai V-kaula-aukolla, helmenharmaana vain pyöreällä kaula-aukolla sekä mustana, jota vain hajakokoja jäljellä.

Juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita, sopii esim. lahjaksi ja asuksesi tuleville kotiseutumatkoi-
le, vaikka koko ryhmälle. Koot S, M, L ja XL HINTA 15 e/kpl, isommat koot XXL sekä XXXL 20 e/kpl.

Dokumenttielokuva Muistojen järvi vuosilta 1939 – 44 Pyhäjärvellä, mukana Kaarina Pärssisen kirjoittama esite elokuvasta. Levyä voi ostaa Vpl. Pyhäjärvi-seuran tilaisuuksissa tai tilata. DVD:n hinta 20 e/kpl.

Seuran uusi 60-vuotishistoriikki (2017) saatavana hintaan 20 e/kpl, 50-vuotishistoriikki 10 e/kpl ja os-
tettaessa molemmat historiikit, yhteensä 25 e.

Postittaessa lähetyksiin lisätään postituskulut. Tilaukset ja tiedustelut Kaisa-Liisa Korhonen
puh. 050-5905 433,
e-mail: kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

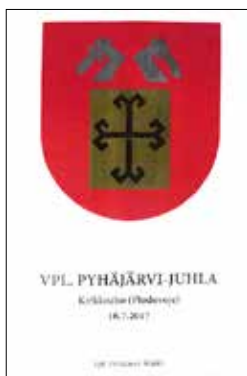

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiöltä tuotteita itselle tai lahjaksi

Pyhäjärvi-kirja
350 s.
Reino O. Kukko –
Kaarle Viika, 1989.
Historiaa sanoin ja kuvin,
sekä muresanasto selityk-
sineen.

Hinta 25 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
70-vuotisjuhla
kotiseudulla kuvattu
DVD-tallenne**
Kesto noin 1,5 tuntia.

Hinta 20 euroa

**Suvannon seutu
1917-1921, elämää ja
ihmiskohtaloita**
336 s.
Suvannon seudun pai-
kallishistorian työryhmä,
2015.

Hinta 40 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi-
pöytästandaari**
Suunnittelu Kaarle Viika,
1963. Hinta 42 euroa.

**Vpl. Pyhäjärvi
isännänviiri.**
Suunnittelu Kaarle Viika
1992. Kolme kokoa:
45 x 300 cm, 6-7 m:n
tankoon. Hinta 80 euroa
45 x 400 cm, 8-9 m:n
tankoon. Hinta 90 euroa
55 x 400 cm, 10 m ja sitä
korkeampaan tankoon.
Hinta 95 euroa.

**Hintoihin lisätään
postituskulut.**
Tilaukset ja lisätiedot
Pirjo Kiiala,
puh. 044 281 5047 tai
pirjo.kiiala@gmail.com.

Pyhäjärvi-Säätiön kotisivut

löytyvät osoitteesta:
[www.karjalanliitto.fi/
vplpyhajarvisaatio](http://www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio)

Karjalanmatkat 2019

17. - 20.5. Viipuri - Anrea - Jääski - Räisälä - Käkisalmi.
Toisena päivänä Sortanlahti - Konevitsan luostari. Mut-
ta jos laivat eivät vielä kulje, niin kierrämme kannasta.
Kolmantena päivänä Uuskirkko - Rautu - Metsäpirtti.
14. - 17.6. Viipuri - Kiviniemi - Käkisalmi - Valamon
luostari. Kolmantena päivänä Elisenvaara ja Lumivaara.
Kiertelemme siellä haluttuja paikkoja.
12. - 16.7. Vienankemi - Belemorski - Solovetskin saari.
Käymme katsomassa valkoisia valaita, luostaria ja laby-
rintteja. Yöpyminen Belemorskin hotellissa.
26. - 28.7. Viipuri - Kiviniemi - Pyhäjärvi.
Kiertelyä lähipitäjissä.
9. - 12.8. Laatokankierros - Viipuri - Käkisalmi - Sorta-
vala - Aunus - Syväri - Kiviniemi.
2. - 7.9. Viipuri - Sortavala - Petroskoi - Karhunmäki
- Kontunpohja - Kiwatsunputous - Stalinin kanava -
Poventsa. Yöpyminen tällä matkalla Pohjolan hotellissa.
Muilla matkoilla yöpyminen uudessa Kiviniemen hotel-
lissa. Mutta toivottavasti vielä pääsisimme Lomaranta
Musakkaan.

Lisätietoja Heli Salminen 050-5671 586
Liikenne Lönnberg Olli 040-1962 344

Tapahtumakalenteri

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon toukokuun ko-
kous pidetään torstaina 2.5.2019 klo 13 alkaen Elsa ja Rai-
mo Musakalla Hinaajakatu 7 as. 7, 15140 LAHTI.
Tervetuloa!

Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerhon kesäretki
”Kuloveden kimallus” maanantaina 3.6.2019. Lähtö Tam-
pereen Vanhalta kirkolta klo 9. Ajetaan Nokian ja Siuron
kautta Pyhän Marian kirkolle Karkkuun ja Pyhän Olavin
kirkolle Tyrvälle. Karkun keskustan läpi mennään Hotel-
li Ellivuoreen lounaalle. Paluumatkalla Kutalan ja Sarko-
lan kautta käydään vielä Nokialla, jossa on mahdollisuus
kenkäostoksiin (www.kenkäkylä.fi). Takaisin Tampereella
olla n. klo 17.
Matkan hinta on 46 e/henk. Ota mukaan myös tuttavasi.
Ilmoittautumiset ja lisätiedot sihteeri
Pirjo Kiiala puh. 044 2815 047.
Toukokuussa ei ole tarinatuokiota, seuraava on maanan-
taina 2. syyskuuta 2019.

Seuraava Vpl. Pyhäjärvi-lehti
ilmestyy toukokuussa 2019. Aineistot
toimitukseen viimeistään 10.5. mennessä,
kiitos!

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija:
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr
Kotisivut: [www.karjalanliitto.fi/
vplpyhajarvisaatio](http://www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio)

Vt päätoimittaja:
Riikka Salokannel
Riihelänkatu 28,
15810 Lahti
puh. 044 2312 422
[riikkamaria.salokannel@
gmail.com](mailto:riikkamaria.salokannel@gmail.com)

Toimitusneuvosto:
Tarja Kopalainen,
Pertti Hakanen,
Mauri Hauhia,
Kirsti Naskali,
Esko Pulakka ja
Markku Pärssinen.

Toimituksella on oikeus
lyhentää ja muokata leh-
teen lähetettyä aineistoa.

**Tilaukset, jakeluhäiriöt
ja osoitteenmuutokset:**
Säätiön asiamies
Kirsti Naskali.
kts. yhteystiedot alta.

**Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies:**
Kirsti Naskali, Miharintie
312, 37200 Siuro
puh. 040 719 2692
kirsti.naskali@gmail.com

Sivunvalmistus:
Rami Toivonen
Studio Rami Toivonen

Painopaikka:
Botnia-Print Oy
Kokkola

Lehden vuosikerran tilaushinta 35 euroa

Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset 0,70 e
tekstissä 0,80 e
pienin ilmoitus 20 e
Hintoihin lisätään alv 24 %